

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Навчально-науковий інститут №2
Кафедра криміналістичного забезпечення та судових експертиз**

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ

за дисциплінами: «Теорія судової експертизи», «Криміналістична фотографія та відеозапис», «Участь спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій»
для здобувачів ступеня вищої освіти «магістр»
спеціальність (081) «Право»
спеціалізація «Судова експертиза»

для підготовки кадрів для Експертної служби

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Навчально-науковий інститут №2
Кафедра криміналістичного забезпечення та судових експертиз**

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ

за дисциплінами: «Теорія судової експертизи», «Криміналістична фотографія та відеозапис», «Участь спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій»
для здобувачів ступеня вищої освіти «магістр»
спеціальність 081 «Право»
спеціалізація «Судова експертиза»

для підготовки кадрів для Експертної служби

Розглянуто та схвалено на засіданні
кафедри криміналістичного забезпечення
та судових експертиз
(протокол № 8 від 07.12.2017 р.)

Програма атестації для здобувачів ступеню вищої освіти «магістр спеціальності 081 «Право» спеціалізації «Судова експертиза»/ Укладачі: к.ю.н., Атаманчук В.М., к.ю.н., доцент Садченко О.О., к.ю.н., доцент Свобода Є.Ю., к.ю.н., доцент Кобилянський О.Л. – К. : НАВС, 2017. – 57 с.

Концепцію програми атестації для здобувачів ступеню вищої освіти «магістр» спеціальності (081) «Право» спеціалізації «Судова експертиза» розроблено у складі:

завідувач кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз – кандидат юридичних наук Атаманчук В.М.,
професор кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз – кандидат юридичних наук, доцент Садченко О.О.,
професор кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз – кандидат юридичних наук, доцент Свобода Є.Ю.,
доцент кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз – кандидат юридичних наук, доцент Кобилянський О.Л.

Обговорено та схвалено Вченою Радою Національної академії внутрішніх справ від 26 . 12 2017 р., № 28/3-3

ЗМІСТ

ДИСЦИПЛІНИ НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ, ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ	5
ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	5
ВИМОГИ ЩОДО СФОРМОВАНOSTІ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬО- КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ	22
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	26
МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКЗАМЕНУ	26
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ	27
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	32

1. ДИСЦИПЛІНИ НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЮ

- 1.1. Теорія судової експертизи;
- 1.2. Криміналістична фотографія та відеозапис;
- 1.3. Участь спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

2.1. Тематичний зміст навчальної дисципліни «Теорія судової експертизи»:

Тема 1. Загальні положення теорії судової експертизи

Створення науки про судову експертизу. Поняття теорії судової експертизи. Структура теорії судової експертизи. Предмет, об'єкт, задачі теорії судової експертизи.

Методологія теорії судової експертизи. Функція теорії судової експертизи. Мова теорії судової експертизи.

Закони розвитку теорії судової експертизи та їх роль в удосконаленні експертної практики.

Принципи теорії судової експертизи.

Тема 2. Судово-експертна діяльність як об'єкт пізнання теорії судової експертизи

Історія розвитку та становлення експертної діяльності. Дореволюційний етап створення умов для організації експертних установ. Етап розвитку експертних установ між двома світовими війнами. Етап відродження експертних установ та інтенсифікація їх діяльності. Сучасний етап розвитку експертних установ на теоретичній основі теорії судової експертизи і новітніх досягнень науки, техніки та інформаційних технологій.

Поняття судово-експертної діяльності. Зміст судово-експертної діяльності. Принципи судово-експертної діяльності.

Законодавче забезпечення судово-експертної діяльності.

Технічне забезпечення судово-експертної діяльності.

Інформаційне забезпечення судово-експертної діяльності.

Тема 3. Судова експертиза як форма використання спеціальних знань

Поняття спеціальних знань. Види спеціальних знань які застосовуються у кримінальному процесі. Форми використання спеціальних знань.

Поняття та сутність судової експертизи. Об'єкти судової експертизи. Предмет судової експертизи. Завдання судової експертизи. Методи судової експертизи.

Класифікація судових експертиз. Підстави класифікацій судових експертиз.

Тема 4. Суб'єкти судово-експертної діяльності

Поняття суб'єкта судово-експертної діяльності. Види суб'єктів судово-експертної діяльності.

Освітні і професійні вимоги до суб'єктів судово-експертної діяльності.

Судовий експерт: права, обов'язки, відповідальність.

Атестація судових експертів.

Тема 5. Державні судово-експертні установи України

Історія експертних установ України. Поняття експертної установи. Система експертних установ України. Правові та організаційні засади діяльності державних спеціалізованих установ.

Науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства Юстиції України.

Науково-дослідні установи судових експертиз, судово-медичні та судово-психіатричні установи Міністерства охорони здоров'я України.

Експертні установи служби Міністерства внутрішніх справ України Міністерства оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України.

Завдання, функції Експертних служб МВС України. Види експертних досліджень які проводять в Експертній службі МВС України.

Тема 6. Експертна методика як основна категорія теорії судової експертизи

Поняття експертної методики та її сутність. Структура експертної методики і характеристика її складових елементів. Види експертних методик. Функції експертних методик та їх взаємозв'язок.

Загальна характеристика процесів формування експертних методик. Джерела, фактори і шляхи формування експертних методик.

Реалізація експертних методик. Критерії оцінювання методик проведення судових експертиз. Прийоми використання методик експертного дослідження, оцінка і фіксація отриманих результатів. Державна реєстрація експертних методик.

Тема 7. Технологія судової експертизи

Слідчо-експертні ситуації, які обумовлюють призначення проведення судових експертиз у кримінальному провадженні. Проведення судової експертизи як слідчої дії. Підготовка і призначення судової експертизи.

Прийняття рішення про проведення експертизи. Визначення конкретного предмета експертизи. Визначення виду експертизи. Визначення черговості проведення декількох експертиз. Вибір часу проведення експертизи. Підготовка об'єктів для проведення експертизи.

Вибір експертної установи. Процесуальне оформлення призначення експертизи. Направлення матеріалів і об'єктів в експертну установу.

Проведення дослідження експертом.

Мета, принципи оцінки висновку експерта.

Тема 8. Висновок судової експертизи

Висновок експерта як джерело судового доказу. Висновок експерта як документ, що відображає хід та підсумки дослідження. Зміст та форма висновку експерта. Структура висновку експерта. Вступна частина. Опис об'єктів та їх ознак. Правила складання дослідницької частини. Опис процесу дослідження. Викладення підсумків дослідження. Наукове обґрунтування встановлених фактів. Формулювання висновків. Принципи формулювання висновків.

Ілюстративний матеріал до висновку експерта. Особливості структури висновку при проведенні експертизи кількома експертами однієї спеціальності. Види висновків експертів.

Оцінка висновку експерта слідчим, судом та його використання у розслідування кримінальних проваджень.

Контроль за виконанням експертиз. Рецензування висновків експертиз.

Тема 9. Взаємодія судово-експертних установ з правоохоронними органами

Поняття, сутність та значення взаємодії експертних установ за правоохоронними органами.

Взаємодія експертних установ України між собою.

Правові підстави взаємодії, координація діяльності експертними установами України. Форми координації.

Види взаємодії, загальна характеристика. Надання науково-технічної допомоги співробітникам правоохоронних органів. Проведення експертиз. Наукові консультації. Науково-методична робота. Розробка методичних рекомендацій і пропозицій.

Тема 10. Міжнародне співробітництво в галузі судової експертизи

Поняття, правові засади, завдання, форми міжнародного співробітництва у галузі судової експертизи.

Суб'єкти міжнародного співробітництва в галузі судово-експертної діяльності.

Особливості співробітництва Експертної служби МВС України з міжнародними судово-експертними установами. Напрями міжнародного співробітництва у галузі судово-експертної діяльності. Проведення судової експертизи за дорученням відповідного органу чи особи іншої держави. Залучення фахівців з інших держав для спільного проведення судових експертиз. Міжнародне наукове співробітництво.

2.2. Тематичний зміст навчальної дисципліни «Криміналістична фотографія та відеозапис»:

Тема 1. Основи фотозйомки

Зміст теми. Історичні аспекти виникнення, становлення та розвитку цифрової фотографії. Поняття, предмет і завдання криміналістичної фотографії. Система криміналістичної фотографії. Види криміналістичної фотографії, її

методи та прийоми. Суб'єкти застосування криміналістичної фотографії. Характеристика оперативної фотографії. Особливості дослідницької фотографії. Зв'язок криміналістичної фотографії з окремими розділами криміналістики, загальної фотографії, фізики, хімії, іншими природничими і технічними науками.

Сутність природи світла. Видима і невидима ділянки електромагнітного спектру. Закони світла. Основні відомості з фізичної та геометричної оптики. Характеристика основних фотометричних величин і понять, які використовуються у фотографії.

Принцип роботи лінзи. Поняття, основні типи та характеристика лінз. Деталі оптичних систем. Аберації в лінзах.

Процес утворення зображення на світлочутливому елементі. Принцип роботи електронно-оптичних перетворювачів, одержання за їх допомогою зображення. Формування електричного сигналу зображення з використанням напівпровідникових матриць на приладах із зарядовим зв'язком.

Світлонепроникна камера. Особливості конструкції сучасних фотографічних камер. Основні вузли фотографічної камери. Видошукачі. Датчик зображень (типи, принцип дії, аналого-цифрове перетворення, основні характеристики датчиків: світлочутливість за стандартом ISO; фізичний розмір датчика зображень; фізичний розмір пікселей; розрядність кольору; фіксація кольору; динамічний діапазон).

Носії цифрової інформації: (буферна, вбудована і сервісна пам'ять, PCMCIA, CompactFlash і MicroDrive, SmartMedia, MultiMedia Card/Secure Digital, Memory Stick, Picture Card).

Система живлення.

Фотографічний об'єктив (конструктивні елементи, технічні характеристики, класифікація). Механізми фокусування об'єктива. Автоматизація фокусування об'єктива. Фотографічні затвори, їх призначення, конструктивні особливості, переваги і недоліки.

Класифікація фотоапаратів. Приладдя до фотоапаратів. Тенденції удосконалення конструкцій фотоапарата. Цифрові фотоапарати, їх типи. Принцип цифрового запису зображення. Основні характеристики цифрових фотоапаратів. Особливості застосування цифрової фотоапаратури для зйомки. Світлофільтри: класифікація і характеристики.

Фотографічні приналежності (сумка для фотокамери, інструкція з експлуатації, запасні елементи живлення, акумуляторні елементи живлення, батарейний блок, тримач батарейок, батареї великої ємності, зарядний пристрій, штатив, фотографічний спалах, вбудований спалах, зовнішній спалах). Інструменти експонування. Основні засоби догляду за фотокамерою.

Поняття та сутність процесу фотографічної зйомки. Принцип дії цифрової фотокамери (теорія фотозйомки, принцип цифрового кодування, одержання кольорового цифрового знімка). Настроювання цифрової фотокамери (формат зображення, формат файла: JPEG, TIFF, RAW; показник ISO, автофокус і ручне керування фокусом, баланс білого, регулювання різкості, насиченості зображення, вибір колірного простору, вибір співвідношення сторін, додаткові можливості: панорамна зйомка, функція макрозйомки, кріплення для штатива, зйомка відео,

таймери автоспуску і дистанційне керування). Роздільна здатність.

Основи композиції фотографічного кадру. Методи визначення експозиції. Режим експонування. Нормальна та оптимальна експозиція. Чинники, які впливають на вибір оптимального значення діафрагми та видержки при фотозйомці.

Глибина різкості та глибина різко зображуваного простору. Фотографічна фіксація статичної та динамічної інформації.

Особливості зйомки в умовах природного та штучного освітлення. Значення освітлення для формування зображення. Зйомка зі світлофільтрами.

Метадані. Оцінка якості зображення на екрані ПКІ. Вплив несприятливих факторів на зйомку. Оцінка якості знімка.

Копіювання (безпосередньо з фотокамери (інтерфейси), пристрої зчитування з карт пам'яті, завантаження зображень, програмне забезпечення фотокамери, автономне програмне забезпечення). Інтерфейс USB, FireWire, Bluetooth.

Редагування зображень (програми перегляду зображень, редагування зображень в Photoshop). Підвищення якості зображення. Перетворення файлів зображень формату RAW (програма Breeze Browser, програма Capture One DSLR, модуль Adobe Camera Raw, програма Photo Pro).

Підготовка до друку. Типи принтерів (струменеві, лазерні, сублімаційні). Встановлення вихідного розміру зображення. Розширення меж зображень за допомогою інтерполяції. Друк із застосуванням засобів Photoshop. Друк із попереднім переглядом. Налаштування принтеру (сорт паперу, параметри якості друку, кольорова корекція, формат паперу та параметри налаштування друку). Друк чорно-білих та кольорових зображень. Зберігання фотознімків. Оцінювання відбитку.

Фотографія як спосіб об'єктивної фіксації криміналістично значущої інформації. Використання криміналістичної фотографії для фіксації, відтворення та уточнення доказової інформації. Доказове значення матеріалів фотозйомки. Фотографічні знімки як речовий доказ, як похідні речових доказів і як додатки до процесуальних актів. Правові підстави та порядок застосування фотозйомки, процесуальне оформлення отриманих результатів.

Тема 2. Методи судової фотографії

Сутність панорамного методу зйомки у криміналістичній фотографії. Види панорамної фотозйомки: лінійна, кругова, ступінчаста (ярусна) панорама. Спеціальні види панорамної зйомки. Способи та напрями застосування панорамного методу. Основні правила проведення фотозйомки шляхом лінійної та кругової панорами. Зйомка за допомогою панорамної приставки та панорамного фотоапарата.

Фотоапаратура та обладнання, які використовуються при панорамній фотозйомці.

Вимірювальний метод зйомки та особливості його застосування. Фотозйомка за допомогою лінійного масштабу. Правила фотозйомки за допомогою глибинного (метрична стрічка, квадрат) та об'ємного (метричний куб, конус) масштабів. Відтворення дійсних розмірів сфотографованих об'єктів

шляхом геометричної побудови перспективної координатної сітки на фотознімку.

Фотоапаратура та обладнання, які використовуються у вимірювальному методі фотозйомки. Особливості використання для перспективної зйомки спеціальних вимірювальних фотоапаратів.

Сигналітичний метод зйомки та особливості його застосування. Правила проведення сигналітичної зйомки. Сигналітична фотозйомка живих осіб. Вимоги до пози та комплексу зображень людини для найбільш точного відображення її зовнішності. Сигналітична фотозйомка трупів.

Рекомендації щодо використання макіяжу перед проведенням впізнавальної фотозйомки. Вибір освітлення та фону для впізнавальної фотозйомки.

Особливість застосування фотоапаратури та обладнання при сигналітичній зйомці.

Сутність методів мікро- та макрозйомки у криміналістичній фотографії. Межі застосування, основні правила проведення та розрахунок параметрів мікро- та макрозйомки. Особливості мікро-та макрозйомки типових криміналістичних об'єктів. Фотографічна апаратура, обладнання та фотоматеріали, що використовуються при мікро і макрозйомці, рекомендації щодо їх вибору та застосування.

Сутність методу репродукційної фотографії. Об'єкти репродукційної фотографії та їх класифікація. Особливості застосування репродукційного методу. Основні правила фотографічної репродукції. Фотографічна апаратура для репродукційної зйомки.

Основні поняття контрастуючої фотографії. Характеристика зміни співвідношення яскравості та оптичної щільності фотографічних зображень у порівнянні з яскравістю та кольоровими характеристиками самого об'єкта.

Особливості сприйняття людським оком малоконтрастних об'єктів. Властивості людського ока: гранична різниця та контрастна чутливість. Вплив морфологічних ознак об'єкта на ступінь роздільного сприйняття деталей.

Завдання контрастуючої фотографії. Підвищення контрасту при фотографуванні деталей з невисокою яскравістю. Зниження контрасту з метою виключення викривлень, що заважають сприйняттю дрібних деталей. Селективне підсилення важливих деталей з одночасним послабленням викривлень.

Методи контрастуючої фотографії, їх класифікація. Методи зміни контрасту за яскравістю в процесі зйомки: посилення "тіньового" контрасту, послаблення "тіньового" контрасту, посилення контрасту шляхом зміни характеру розсіювання світла, шляхом використання програмних засобів фотоапарата. Метод зміни кольорового контрасту при використанні фотозйомки з розділенням кольорів. Поняття ефективного освітлення.

Поняття та завдання кольоророздільної фотографії.

Способи передачі кольорових відтінків об'єкта шляхом збільшення, зменшення співвідношення щільностей на чорно-білому знімку: фотографування в різних ділянках спектру з використанням селективної чутливості фотоматеріалів, використання монохроматичних джерел світла, використання світлофільтрів.

Обладнання та фотоматеріали для фотозйомки з розділенням кольорів.

Особливості фотографування в невидимих ділянках спектра.

Фотографування люмінесценції, викликаної ультрафіолетовими променями. Джерела ультрафіолетового випромінювання. Використання фільтрів, що пропускають та поглинають УФ промені при фотозйомці видимої люмінесценції.

Фотоапаратура, обладнання та фотоматеріали для фотографування в ультрафіолетовій ділянці спектра.

Фотографування люмінесценції, викликаної інфрачервоними променями. Джерела інфрачервоного випромінювання.

Фотоапаратура, обладнання та фотоматеріали для фотографування в інфрачервоній ділянці спектра.

Особливості методики фотозйомки при огляді місця події. Рекомендації щодо розрахунку параметрів зйомки в залежності від пори року, часу доби та метеоумов при фіксації об'єктів і слідів злочину. Фотографічна апаратура та фотоматеріали, що використовуються при зйомці на місці події.

Особливості методики фотозйомки при відтворенні обстановки і обставин події, при обшуку та виїмці, при впізнанні людей і предметів. Правила фотографічної фіксації зазначених слідчих (розшукових) дій і фотографічна апаратура та обладнання, що при цьому використовуються.

Використання методів судово-оперативної фотографії для фіксації перебігу та результатів проведення слідчих (розшукових) дій. Процесуальні питання проведення та оформлення результатів фотозйомки з метою надання отриманій інформації доказового значення.

Тема 3. Науково-дослідна фотографія

Історія виникнення, розвитку та становлення судової фотографії. Наукові, правові та загальнотеоретичні положення науково-дослідної фотографії. Науково-дослідна фотографія як система наукових положень і розроблених на їх основі фотографічних засобів та методів, що використовуються при збиранні та дослідженні доказів з метою встановлення істини при розслідуванні справ, викритті злочинців та попередженні злочинів.

Зв'язок науково-дослідної фотографії з криміналістикою, загальною фотографією, фізикою, хімією та іншими природничими і технічними науками. Використання науково-дослідної фотографії у експертно-криміналістичній практиці і з метою оперативного та доекспертного вивчення окремих криміналістичних об'єктів. Значення науково-дослідної фотографії при проведенні судових експертиз і завдання, які вона повинна вирішувати для оформлення висновку експерта.

Фіксація умов початкового етапу роботи експерта. Фіксація усіх стадій змін об'єкту. Фіксація проведення експериментів. Фіксація результатів дії приладів. Фіксація проведення експертом порівнянь об'єктів та слідів.

Способи отримання одномасштабних знімків. Методи дослідної фотозйомки (мікроскопічний, кольоророздільний, контрастуючий). Методи фотозйомки у невидимих променях (інфрачервоних, ультрафіолетових, рентгенівських тощо). Використання спеціальних світлофільтрів.

Отримання фотографічного зображення об'єкту, що надійшов для експертного дослідження, з максимально точною передачею його розмірів, форм,

конструктивних особливостей та інших притаманних йому ознак.

Вибір ракурсу зйомки, що має значення при фотозйомці об'єкту в цілому, його форми та розміру окремих елементів. Вибір масштабу зйомки (макро- та мікрозйомка). Метод великомасштабної зйомки. Вибір негативного матеріалу. Розпізнання фотографічних матеріалів по спектральній світлочутливості, коефіцієнту контрастності та іншим фототехнічним характеристикам.

Вибір фону та освітлення при фотографуванні. Метод репродукційної зйомки. Фотографування документів, що мають багатоколірну основу.

Основні правила планової зйомки. Визначення справжніх розмірів об'єкта за плановою зйомкою.

Сучасні досягнення науки і техніки у галузі фотографічних процесів (цифрові фотоапарати, відеокамери). Стадії використання цифрової техніки при проведенні фотозйомки об'єктів науково-дослідної фотографії:

- фіксація об'єктів за допомогою цифрового пристрою вводу (цифрового фотоапарату);
- редагування зображень на персональному комп'ютері за допомогою програмних засобів – графічних редакторів;
- оформлення отриманих зображень з обов'язковим збереженням архівних копій.

Основні прийоми фотографування слідів пальців рук (фотографування на місці події та у лабораторних умовах). Особливості фотографування при фіксації слідів рук на місці їх виявлення і виконанні криміналістичних експертиз. Застосування при фотографуванні слідів рук подовжувальних кілець, штативу, додаткових джерел світла, світлофільтрів. Фотографування слабовидимих слідів рук на прозорих предметах, на опуклих та увігнутих, дзеркальних, нікельованих та полірованих поверхнях об'єктів, на предметах з заледенілою поверхнею.

Складні випадки фотографування слідів пальців рук. Фотографування безколірних слідів пальців рук. Фотографування слідів пальців рук на бликуючих (плоских) поверхнях. Фотографування слідів пальців рук із використанням опакового освітлення (сліди пальців рук залишені на пластмасі, замінику шкіри, хлорвінілової плівці тощо). Фотографування слідів пальців рук методом темного поля (освітлення сліду освітлювачем ОІ-19 під кутом 15-20° до осі об'єктиву /кут падіння світла/, застосування макро- та мікрозйомки – прилад ФМН-2). Фотографування слідів пальців рук із застосуванням дзеркала у випадку, якщо сліди пальців рук залишені на блискучих поверхнях (скло, фарфор, метал, тверді жири та різні пластичні маси тощо). Фотографування безколірних та маловидимих потожирових слідів пальців рук на нерівних прозорих поверхнях (склянки, пляшки із прозорого світло-зеленого та зеленого скла, скляні банки, різноманітні флакони тощо). Фотографування безколірних слідів пальців рук на багатоколірних поверхнях за допомогою флуоресціюючих та фосфоресціюючих речовин (документи з типографським друком або ілюстрації, об'єкти з рельєфною поверхнею, при освітленні яких з'являються тіні, що заважають фотографуванню, тощо). Застосування контактного методу фотографування при виявленні слідів пальців рук на грошах, облігаціях, акредитивах тощо.

Фотографування слідів зламу та інструментів на місці події (вирішення

питання про необхідність застосування спеціальних методів). Застосування фотозйомки (метричної, стереофотографічної, панорамної) для фіксації місцезнаходження пошкодженої перешкоди, розташування її частин та деталей. Використання вимірювальних приладів, освітлювальних приладів тощо. Вибір освітлення для фотографування слідів трасологічного походження.

Фотографування слідів зламу та інструментів при виконанні трасологічних експертиз: встановлення роду слідоутворюючого об'єкта; ідентифікація слідоутворюючого об'єкта; встановлення цілого за частинами слідів обробки поверхні розділеного об'єкта; встановлення цілого за частинами на підставі ознак, що виникли у процесі експлуатації об'єкта. Особливості фотографування заглиблених слідів. Фотографування речових доказів за правилами масштабної та мікрозйомки.

Основні фотометричні і просторові особливості слідів знарядь зламу та інструментів.

Використання візуальних, макроскопічних, мікроскопічних і фотографічних методів, профілювання, експерименту, моделювання та реконструкції.

Відмінності, що виявляються при ототожненні вогнепальної зброї за слідами на стріляних кулях, шроті, картечі та гільзах.

Фотографування вогнепальної зброї, куль, гільз, набоїв, шроту, картечі та пижів на місці події. Фотографування вогнепальної зброї та її маркувальних позначок. Особливості фотографування слідів зброї на кулях та гільзах після експериментального пострілу.

Використання фотографічної установки "Уларус", мікроскопів, різноманітних освітлювачів, тощо. Особливості фотографування слідів вогнепальної зброї на перешкодах. Фотографування об'єктів при проведенні судово-балістичних експертиз та досліджень. Фотографування слідів зачепу, викидача, відбивача, патронника, тощо.

Фотографування підробки підписів (використання електронно-оптичного перетворювача та інфрачервоних променів, різноманітних типів світлофільтрів (КС-17, КС-18, КС-19). Зйомка слідів підробки підписів за допомогою інфрачервоних навскісних променів та навскісного направленої вузького пучка світла. Фотографування рельєфних штрихів. Виявлення ознак копіювання підпису (застосування фільтрованих ультрафіолетових променів). Правила оформлення фототаблиць.

Фотографування підчисток (при навскісному освітленні вдавнених штрихів на лицевій або зворотній стороні документа; посилення барвнику штрихів на фрагментах документа, який прилягав до вилученого тексту; посилення контрасту залишків підчищених штрихів при використанні відповідних світлофільтрів та контрастних фотоматеріалів). Використання світлофільтрів СЗС-10 (16,18, 21, 22).

Дослідження дописок та інших змін у документах з використанням хімічних речовин, інфрачервоних променів тощо. Дослідження витравлених та змитих записів з використанням світлофільтрів та кольоророздільної фотозйомки, водяної пари або аміаку, парів соляної кислоти, ультрафіолетових променів тощо.

Особливості дослідження змитих текстів з використанням контрастуючої фотозйомки та зйомки документа у світлі, що проходить крізь нього.

Фотографування штрихів чорнил, олівців та визначення послідовності їх нанесення на документ. Правила оформлення фототаблиць до висновку експерта.

Фотографування витравлених штрихів у контрастному режимі зйомки та із застосуванням світлофільтрів ЖС-4, ЖС-11 та ЖС-12. Фотографування невидимих штрихів у відбитих ультрафіолетових променях із застосуванням комбінації фільтрів УФС-2 та СС-8.

Виявлення та фіксація текстів, написаних невидимим чорнилом із застосуванням контрастуючої фотозйомки на лицевій або зворотній стороні документа, а також фотозйомки у світлі, що проходить крізь нього. Виявлення змитих текстів дифузно-копіювальним методом.

Виявлення залитих (закреслених) записів. Фотографування із застосуванням різноманітних світлофільтрів. Фотографування із застосуванням інфрачервоних променів та інфрачервоної люмінесценції (світлофільтри СЗС-10, 21, КС-17, 18, 19).

Фотографування у світлі, що проходить крізь документ. Фотографування вицвілих текстів з використанням фізико-хімічних методів дослідження. Особливості застосування зйомки із світлофільтрами; зйомки у навскісному світлі; зйомки картини видимої та інфрачервоної люмінесценції, дифузно-копіювальний метод тощо. Фотографування залитих та замазаних текстів. Фотографування спалених документів (фотозйомка у навскісному світлі, інфрачервоних променях, кольоророздільна фотозйомка тощо). Фотографування записів, утворених вдавленими штрихами на документах (фотозйомка у направленому та навскісному світлі, з використанням освітлювача ОІ-19). Фотографування у направленому світлі, яке утворює світлотінь у заглиблених слідах. Особливості фотографування при односторонньому боковому освітленні, а за наявності вдавлених штрихів – при послідовному освітленні з двох сторін (використання спеціальних приладів з рухомим освітлювачем, що обертається по колу). Фотографування текстів, які погано видно на копіювальному папері. Правила фотографування вдавлених слідів, що залишились після виконання підпису без попередньої підготовки.

Використання методів науково-дослідної фотографії з метою отримання інформації (ознак та властивостей) при проведенні криміналістичних експертиз. Процесуальні питання проведення та оформлення результатів фотозйомки з метою надання отриманій інформації доказового значення.

Тема 4. Криміналістичний відеозапис

Поняття, система і завдання судового відеозапису. Місце судового відеозапису у системі криміналістики. Основні принципи криміналістичного відеозапису. Система судового відеозапису. Наукові положення криміналістичного відеозапису. Тактичні прийоми та методичні рекомендації по застосуванню відеозапису у слідчій, експертній і судовій практиці. Оперативний та дослідницький відеозапис. Історія криміналістичного відеозапису. Кримінально-процесуальні основи застосування відеозапису в слідчій та експертній практиці (процесуальні питання застосування відеозапису, доказове значення відеоматеріалів, що приєднуються до матеріалів кримінальної справи, процесуальні правила оформлення результатів відеозйомки).

Основи сприйняття людиною електромагнітних і звукових хвиль. Будова зорового апарату людини. Особливості світлової чутливості ока. Особливості сприйняття оком (мерехтливих) телевізійних зображень. Особливості колірною зору людини. Особливості сприйняття простору. Будова слухового апарату людини.

Основні принципи запису і відтворення візуальної і звукової інформації електронними системами. Магнітний відеозапис. Оптичний відеозапис.

Поняття системи кольорового телебачення, телевізійного стандарту і формату відеозапису. Телевізійний стандарт кольорового телебачення. Формат відеозаписи.

Формати відео апаратури: розвиток і сучасний стан. Побутові формати відеозапису: аналогові (VHS, S-VHS, VHS-C, S-VHS-C, Video 8, Hi 8); цифрові (Digital 8, miniDV, microDV и DVD). Будова і принцип дії відеоапаратури. Відеокамера. Акумулятор та мережний зарядний пристрій. Типи акумуляторів: нікель-кадмієві (Ni-Cd), нікель-метал-гідридні (NiMH) (металоводневі, нікель-гідридні), літій-іонні (Li-ion).

Основні системи і органи управління відеокамерою (оптична система відеокамери, канал запису і відтворення відеозображення, канал запису і відтворення звуку, блок магнітних відео головок, механізм транспортування стрічки (плівки), система автоматичного регулювання: автоматичного фокусування (автофокус), автоматичної настройки колірною балансу «балансу білого», автоматичного вибору режиму експонування, автоматичної стабілізації зображення (оптична або електронна). Правила поводження зі знімальною технікою та відтворюючою апаратурою.

Носії інформації, використовувані у сучасній відеоапаратурі (відеокасети і магнітні стрічки для відеозапису, карти флеш-пам'яті, оптичні диски, жорсткі диски Microdrive).

Засоби відеозапису. Масштабна побудова кадру. Освітлення. Колірною температура світла. Передача кольоровості об'єкта. Прийоми відеозапису. Зйомка статичними кадрами. Панорамування (статичне, динамічне). Наїзд та від'їзд. Прискорена зйомка. Уповільнена зйомка.

Сценарний план відеофільму, його зміст і структура. Порядок проведення і зміст слідчої дії, що підлягає відеофіксації. Підготовчі заходи: визначення об'єктів чи дій, що підлягають фіксації з урахуванням умов проведення даної слідчої дії; вибір прийомів і способів відеозапису; вибір знімальної техніки та додаткових пристосувань (штатив, джерело живлення, освітлювач, зовнішній мікрофон тощо).

Загальні питання застосування відеозапису на досудовому слідстві. Особливості відеозапису при проведенні оглядів місць подій. Відеозапис при проведенні слідчого експерименту. Особливості відеозапису при проведенні обшуку. Відеозапис при пред'явленні для впізнання, допиті, освідуванні, затриманні підозрюваного.

Види відео- і телевізійних систем, що використовуються експертними підрозділами при проведенні процесуальних та інших дій (спостереження, контролю і навчання; візуалізації і виявлення; аналізу і обробки даних про досліджувані об'єкти і процеси).

Застосування відеозапису при проведенні судових експертиз (для ілюстрації ходу, результатів дослідження і висновків експерта; як метод дослідження швидкоплинних процесів; як засіб дослідження статичних об'єктів; як метод дослідження динамічних властивостей та ознак об'єктів).

Фіксація матеріальної обстановки з метою встановлення причин та обставин злочину, характеру і механізму злочину, динаміки події, слідів злочинної діяльності осіб причетних до злочину, наслідків злочину з метою встановлення збитків.

2.3. Тематичний зміст навчальної дисципліни «Участь спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій»:

Розділ 1. Участь спеціаліста в слідчих (розшукових) діях

Тема 1. Місце і роль спеціальних знань у слідчій і судовій практиці.

Поняття спеціальних знань, їх ознаки та суб'єкти використання і застосування у кримінальному провадженні. Правова регламентація використання спеціальних знань у кримінальному процесуальному законодавстві. Форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Процесуальні форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Непроцесуальні форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Порівняльна характеристика експерта та спеціаліста щодо принципів використання спеціальних знань. Правові основи та науково-технічні засоби, що використовуються спеціалістом при проведенні слідчих (розшукових) дій. Вимоги до таких засобів і підстави їх застосування. Тактичні та методичні прийоми, що застосовуються спеціалістом при огляді місця події, отриманні зразків для порівняльного дослідження. Фіксація факту отримання порівняльного матеріалу у протоколі слідчої (розшукової) дії. Правові та фактичні підстави залучення спеціаліста для підготовки матеріалів на експертизу. Можливості залучення спеціаліста, який брав участь в огляді місця події, для проведення експертизи. Види допомоги, наданої спеціалістом слідчому.

Тема 2. Правові, організаційні та тактичні основи участі спеціаліста в слідчих (розшукових) діях.

Регламентація використання спеціальних знань спеціалістом у кримінальному процесуальному законодавстві. Мета використання спеціальних знань при проведенні слідчих (розшукових) дій. Порядок та умови участі спеціаліста у проведенні слідчих (розшукових) дій. Обов'язки і права спеціаліста. Принципи взаємодії слідчого та спеціаліста. Участь спеціаліста-криміналіста в роботі слідчо-оперативної групи. Участь спеціаліста на підготовчій, робочій, заключній стадіях проведення слідчої (розшукової) дії.

Поняття професії інспектор-криміналіст, напрям діяльності інспектора-криміналіста. Інспектор-криміналіст як суб'єкт техніко-криміналістичної діяльності. Освітні та професійні вимоги до компетенції інспектора-криміналіста.

Підрозділи Експертної служби як суб'єкт слідчих (розшукових) дій. Правові та фактичні підстави залучення спеціалістів до техніко-криміналістичного забезпечення слідчих (розшукових) дій.

Поняття та наукові основи техніко-криміналістичного забезпечення слідчих (розшукових) дій. Процесуальне, організаційне та їх матеріальне забезпечення. Вивчення передового досвіду при проведенні слідчих (розшукових) дій.

Поняття, елементи і правові основи техніко-криміналістичного забезпечення слідчих (розшукових) дій. Історія виникнення, застосування і розвитку техніко-криміналістичних засобів забезпечення слідчих (розшукових) дій. Класифікація та принципи застосування техніко-криміналістичних засобів. Процесуальне закріплення результатів їх застосування. Наукові основи техніко-криміналістичного забезпечення слідчих (розшукових) дій, узагальнення відповідної практики. Наукова розробка методів, прийомів та засобів виявлення, вилучення, фіксації й дослідження речових доказів. Організаційні основи техніко-криміналістичного забезпечення слідчих (розшукових) дій. Матеріальне забезпечення криміналістичною та спеціальною технікою. Розробка нових техніко-криміналістичних засобів. Організація підготовки кадрів. Вивчення передового досвіду техніко-криміналістичного забезпечення слідчих (розшукових) дій.

Тема 3. Попереднє дослідження слідів та інших речових доказів. Виявлення, фіксація та вилучення криміналістично значущої інформації під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Поняття та мета попереднього дослідження слідів та інших об'єктів при проведенні слідчих (розшукових) дій. Методи попереднього дослідження. Порядок оформлення результатів проведення попереднього дослідження. Використання результатів попереднього дослідження матеріальних слідів для виявлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, і обставин розслідуваної події. Експрес-методи попереднього дослідження речових доказів. Виявлення, фіксація, вилучення слідів рук на місці події і можливості їх дослідження. Методи виявлення слабо видимих і невидимих слідів рук. Методи вилучення слідів рук з різних поверхонь. Виявлення, фіксація, вилучення на місці події: слідів взуття, слідів біологічного походження, запахових слідів людини, слідів транспортних засобів, слідів знаряддя зламу та можливості їх дослідження.

Тема 4. Участь спеціаліста в огляді місця події.

Поняття, правове забезпечення огляду місця події. Види слідчого огляду.

Поняття: огляд місця події, місце події, місце злочину. Завдання огляду та принципи його проведення. Питання, що вирішуються при проведенні огляду. Стадії проведення та фіксація огляду місця події.

Організаційні, тактичні та методичні основи участі спеціаліста в огляді місця події. Основні завдання, які вирішуються спеціалістом під час огляду місця події.

Науково-технічні засоби, що використовуються при огляді місця події для виявлення, фіксації та вилучення речових доказів. Вимоги, що пред'являються до

таких засобів і підстави їх застосування. Характеристика та призначення комплектів науково-технічних засобів, звуко- і відеозаписуючих приладів, які використовуються під час огляду місця події. Техніко-криміналістичні методи, способи і засоби виявлення, фіксації та вилучення слідів.

Класифікація слідів, що зустрічаються на місці події. Роль моделювання та реконструкції під час огляду місця події. Визначення послідовності дій, способів пошуку слідів та інших речових доказів, вибір відповідних науково-технічних засобів. Завдання спеціаліста на етапі детального огляду місця події. Дії спеціаліста на статичній стадії огляду. Дії спеціаліста на динамічній стадії огляду. Надання допомоги слідчому у вивченні об'єктів огляду, виявленні ознак, що їх індивідуалізують, визначенні належності об'єктів огляду до розслідуваної події. Визначення засобів та методів виявлення і фіксації слідів. Фотографування та відеозйомка на місці події. Криміналістичні методи і засоби фіксації матеріалів та речовин, об'єктів біологічного походження тощо. Правила зберігання об'єктивності зі слідами, їх упакування. Дії спеціаліста на заключному етапі огляду. Вилучення і упакування об'єктів огляду місця події. Описання слідів у протоколі огляду. Оформлення результатів фотографування, копіювання, моделювання, фіксації слідів.

Тема 5. Особливості участі спеціаліста в огляді місця події з урахуванням ситуації огляду та виду кримінального правопорушення.

Основні завдання, які вирішуються спеціалістом під час огляду місця події. Вимоги, що пред'являються до спеціаліста, який бере участь в огляді місця події, його обов'язки. Психологічні особливості роботи спеціаліста-криміналіста в складі слідчо-оперативної групи на місці події. Техніка безпеки спеціаліста на місці події. Дії спеціаліста на етапах огляду місця події (початковому, основному, заключному).

Особливості огляду місця події під час розслідування вбивств на відкритій місцевості, у приміщенні, вчинених на замовлення. Особливості огляду місця події у провадженнях про сексуальні вбивства. Особливості огляду місця події під час розслідування дітовбивств. Особливості огляду місця події при виявленні невідомих, розчленованих і скелетованих трупів. Алгоритм дій спеціаліста. Слідова картина. Сліди злочину та злочинця. Виявлення, фіксація та вилучення слідів та речових доказів, їх попереднє дослідження.

Особливості огляду місця події при різних видах смерті: самоповішання, самогубство з застосуванням вогнепальної зброї, падіння з висоти, автомобільна і залізнична травма, смерть при пожежі, передчасна смерть, нещасний випадок. Алгоритм дій спеціаліста. Слідова картина. Сліди злочину та злочинця. Виявлення, фіксація та вилучення слідів та речових доказів, їх попереднє дослідження.

Особливості огляду місця події при звалтуванні. Алгоритм дій спеціаліста. Слідова картина. Сліди злочину та злочинця. Виявлення, фіксація та вилучення слідів та речових доказів, їх попереднє дослідження.

Особливості огляду місця події під час розслідування дорожньо-транспортної пригоди. Алгоритм дій спеціаліста. Слідова картина. Сліди злочину

та злочинця. Виявлення, фіксація та вилучення слідів та речових доказів, їх попереднє дослідження.

Особливості огляду місця події під час розслідування розбійних нападів (грабежів) у приміщенні та на відкритій місцевості. Алгоритм дій спеціаліста. Слідова картина. Сліди злочину та злочинця. Виявлення, фіксація та вилучення слідів та речових доказів, їх попереднє дослідження.

Особливості огляду місця події під час розслідування крадіжок (із магазину, квартири, автомобіля тощо). Алгоритм дій спеціаліста. Слідова картина. Сліди злочину та злочинця. Виявлення, фіксація та вилучення слідів та речових доказів, їх попереднє дослідження.

Особливості огляду місця події під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом. Алгоритм дій спеціаліста. Слідова картина. Сліди злочину та злочинця. Виявлення, фіксація та вилучення слідів та речових доказів, їх попереднє дослідження.

Особливості огляду місця події під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів. Алгоритм дій спеціаліста. Слідова картина. Сліди злочину та злочинця. Виявлення, фіксація та вилучення слідів та речових доказів, їх попереднє дослідження.

Особливості огляду місця події під час розслідування кримінальних вибухів. Алгоритм дій спеціаліста. Слідова картина. Сліди злочину та злочинця. Виявлення, фіксація та вилучення слідів та речових доказів, їх попереднє дослідження.

Особливості огляду місця події при пожежі. Алгоритм дій спеціаліста. Слідова картина. Сліди злочину та злочинця. Виявлення, фіксація та вилучення слідів та речових доказів, їх попереднє дослідження.

Тема 6. Особливості участі спеціаліста у проведенні інших слідчих (розшукових) дій.

Участь спеціаліста у проведенні обшуку. Особливості обшуку як слідчої (розшукової) дії. Завдання, які вирішуються під час обшуку. Підготовка спеціаліста до участі в обшуку. Види допомоги слідчому при проведенні обшуку. Особливості огляду предметів і речей, що вилучаються при обшуку. Застосування техніко-криміналістичних засобів під час обшуку.

Участь спеціаліста у слідчому експерименті. Завдання, які вирішуються слідчим експериментом. Дії спеціаліста при підготовці слідчого експерименту. Особливості участі спеціаліста-криміналіста під час слідчого експерименту. Фіксація ходу і результатів слідчого експерименту.

Участь спеціаліста у проведенні допиту і пред'явленні для впізнання. Деякі особливості правового регулювання допиту та участі в ньому спеціаліста. Взаємодія слідчого та спеціаліста при проведенні допиту з використанням речових доказів. Участь у підготовці до проведення пред'явлення для впізнання. Техніко-криміналістичне забезпечення пред'явлення для впізнання. Особливості фіксації ходу і результатів пред'явлення для впізнання.

Особливості участі спеціаліста в освідуванні.

Тема 7. Взаємодія спеціаліста і слідчого при призначенні та проведенні експертизи.

Поняття профілактичної діяльності. Принципи та форми профілактичної діяльності. Основні завдання профілактичної діяльності. Основні напрями роботи спеціаліста щодо встановлення обставин, які сприяли вчиненню злочину. Види допомоги спеціаліста. Оформлення результатів використання знань спеціаліста у попередженні злочинів. Пропозиції щодо усунення умов, які сприяють вчиненню злочинів.

Поняття та суть взаємодії слідчого з працівниками Експертної служби. Форми, види та напрями взаємодії слідчих та експертних підрозділів. Особливості взаємодії слідчого з спеціалістами під час проведення судової експертизи. Консультативна допомога слідчому при призначенні експертизи, формулюванні питань у постанові про призначення експертизи. Надання допомоги у підготовці матеріалів на експертизу та отриманні зразків для порівняльного дослідження.

3. ВИМОГИ ЩОДО СФОРМОВАНОСТІ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія судової експертизи» є формування теоретичних знань про становлення, розвиток і зміст науки про судову експертизу, про закономірності функціонування судово-експертної діяльності, специфіку пізнавальної діяльності судового експерта, методологію експертних досліджень.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Теорія судової експертизи» є опанування знаннями, вміннями та навичками використовувати теорію судової експертизи при здійсненні судово-експертної діяльності щодо забезпечення правосуддя, незалежною, об'єктивною, кваліфікованою судовою експертизою, яка спирається на досягнення науки і техніки.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати:

- історичні та методологічні основи теорії судової експертизи;
- основні теоретичні відомості про судово-експертну діяльність та її правові, організаційні та методологічні основи;
- поняття, види та форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні;
- правові, організаційні та методологічні основи судових експертиз;
- поняття, види суб'єктів судово-експертної діяльності;
- освітні і професійні вимоги до суб'єктів судово-експертної діяльності;
- права, обов'язки та відповідальність судового експерта;
- систему, структуру, функції та завдання Державних спеціалізованих експертних установ України;

- поняття, види, структуру, функції експертних методик, джерела, фактори і шляхи формування експертних методик;
- технологію судової експертизи, етапи призначення проведення судової експертизи;
- поняття, види, структуру висновку судового експерта;
- вимоги до оформлення ілюстративного матеріалу до висновку судового експерта;
- правові, організаційні засади взаємодії та координації діяльності експертних установ України;
- поняття, правові засади, завдання, форми міжнародного співробітництва у галузі судової експертизи.

вміти:

- застосовувати у науково-дослідній і практичній діяльності знання з теорії судової експертизи;
- здійснювати судово-експертну діяльність щодо організаційного, науково-методичного забезпечення проведення судових експертиз в державних судово-експертних установах;
- використовувати спеціальні знання при виявленні, фіксації та вилученні слідів кримінального правопорушення;
- розрізняти класи, роди, види та підвиди судових експертиз;
- дотримуватись обов'язків судового експерта при проведенні судової експертизи;
- вирішувати завдання, які стоять перед державними судово-експертними установами;
- використовувати експертні методики, як оснований засіб при проведенні судової експертизи;
- за результатами експертного дослідження скласти висновок експерта; взаємодіяти з судово-експертними установами з сторонами кримінального провадження;
- здійснювати співробітництво з міжнародними судово-експертними установами;
- рецензувати надані експертні дослідження.

Метою викладання навчальної дисципліни «Криміналістична фотографія та відеозапис» є оволодіння, насамперед, традиційними засобами, прийомами і методиками застосування фотографічної фіксації речових доказів, а також на активне формування та розвиток навичок і умінь використовувати із зазначеною метою сучасні комп'ютерні технології.

Навчання майбутнього працівника Експертної служби має бути спрямоване на формування творчої особистості, інтелектуально активної, здатної самостійно і логічно мислити, аргументовано, на сучасному науковому рівні вирішувати завдання як при проведенні досліджень, так і під час техніко-криміналістичного забезпечення слідчих (розшукових) дій.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Криміналістична фотографія

та відеозапис» є опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати завдання в процесі здійснення професійної діяльності (проведенні слідчих (розшукових) дій та криміналістичних експертиз), а саме:

- засвоєння теоретичних положень фізичної та геометричної оптики;
- вивчення теоретичних основ процесу застосування науково-технічних засобів з метою отримання фото- (статичного) та відео- (динамічного) зображення як джерела доказової інформації;
- набуття здобувачами практичних навичок фіксації, зберігання, обробки та використання отриманої інформації при попередженні та розслідуванні злочинів;
- опанування сучасними комп'ютерними технологіями отримання фотографічних зображень.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати:

- основні поняття загальної і криміналістичної фотографії та відеозапису;
- будову фотографічної апаратури, її можливості (з урахуванням технічних характеристик) та принцип дії;
- правила одержання, фіксації, обробки та зберігання статичної (фото-) і динамічної (відео-) інформації;
- методи зйомки у криміналістичній фотографії;
- завдання, які вирішує криміналістична фотографія та відеозапис при проведенні слідчих дій;
- тактику, методику і особливості фотозйомки процесуальних дій;
- правові підстави застосування фото- та відеозйомки при проведенні слідчих дій;
- перспективні напрями використання фото- та відеозйомки в експертній практиці;

вміти:

- правильно застосовувати науково-технічні засоби, прийоми та методи при одержанні, фіксації, зберіганні, обробці й використанні статичної (фото-) та динамічної (відео-) інформації, в залежності від мети і конкретних умов;
- оформляти результати застосування науково-технічних засобів фіксації криміналістичної інформації у вигляді фототаблиць, відеосюжетів, цифрових файлів на CD-дисках;
- формулювати конкретні рекомендації стосовно ефективного проведення зазначених дій;
- усувати недоліки фотозйомки та обробки зображень, оперативно корегувати відповідні дії в залежності від об'єктивних обставин.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Участь спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій» є опанування знаннями, вміннями та навичками вирішення професійних завдань з обов'язковим урахуванням галузевих вимог; кваліфіковано виявляти та вилучати, зберігати для експертного дослідження відповідні об'єкти; аналізувати оперативно-розшукову інформацію і в результаті надавати додаткові можливості слідству у розслідуванні

злочинів; проводити попереднє дослідження виявлених слідів при огляді місця події і інших слідчих (розшукових) діях; надавати консультації та допомагати слідчим у підготовці матеріалів для проведення експертизи.

Вивчивши навчальну дисципліну «Участь спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій» майбутні фахівці повинні володіти сукупністю професійних теоретичних та практичних навичок з питань участі спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати :

- поняття та елементи участі спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій;
- правові підстави використання спеціальних знань участі спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій;
- принципи та форми використання спеціальних знань спеціалістом при проведенні слідчих (розшукових) дій;
- методи, які використовуються при застосуванні спеціальних знань при проведенні слідчих (розшукових) дій;

вміти :

- визначати серед об'єктів матеріального світу такі, що є об'єктами-носіями криміналістично значущої інформації;
- планувати свою діяльність в залежності від виду слідчих (розшукових) дій, а також від умов їх проведення в конкретних ситуаціях;
- застосовувати належним чином відповідні науково-технічні засоби, методи та прийоми при виявленні, фіксації й вилученні матеріальних слідів злочину;
- надавати допомогу слідчому при відборі зразків для порівняльного дослідження;
- вирішувати діагностичні та ситуаційні завдання під час проведення слідчих (розшукових) дій на основі аналізу й оцінки отриманої інформації;
- надавати рекомендації слідчому стосовно подальшого ефективного використання матеріальних слідів у процесі розслідування злочину;
- застосовувати можливості моделювання та реконструкції в ході огляду місця події.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Індивідуальна оцінка здобувача вищої освіти за теоретичну частину виводиться із оцінок за кожне питання білету і визначається:

- при усних відповідях;
- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мови;
- вміння доводити думку та відстоювати власні позиції;
- впевненість та переконливість;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння та висновки;

Особиста оцінка за кожне питання білету визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» у відповідності з «Положенням про організацію освітнього процесу в Національній академії внутрішніх справ» та оголошуються в день їх проведення після оформлення протоколу засідання екзаменаційної комісії.

5. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКЗАМЕНУ

Атестація - це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Атестація проводиться як комплексна перевірка знань здобувачів з навчальних дисциплін: «Теорія судової експертизи», «Криміналістична фотографія та відеозапис», «Участь спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій», які передбачені навчальним планом підготовки здобувачів ступеня вищої освіти магістр зі спеціальності «Право» в Національній академії внутрішніх справ. До проходження атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі вимоги навчального плану.

Атестація здійснюється відкрито і гласно.

Складання атестації проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії.

Атестація проводиться за білетами, складеними у повній відповідності до програм навчальних дисциплін. Атестація не повинна перевищувати 6 академічних годин на день.

У білетах передбачено три теоретичних питання: по одному з кожної навчальної дисципліни, що входять до атестації.

Час на підготовку - 20 хвилин. Оцінка виставляється за кожне теоретичне питання окремо, після чого виставляється загальна оцінка відповіді.

Результати складання атестації визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно» і «незадовільно». Результати складання атестації оголошуються у цей же день після оформлення протоколу засідання екзаменаційної комісії.

Рішення екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні атестації, а також про присвоєння випускнику відповідного ступеня вищої освіти та видання йому державного документа про освіту приймається екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які приймали участь в засіданні. При однаковій кількості голосів голос голови є вирішальним.

Всі засідання екзаменаційної комісії протоколюються. У протокол вносяться оцінки, одержані на комплексному екзамені, записуються додаткові питання, що ставились здобувачеві, особливі думки членів комісії.

Протокол підписують голова та члени екзаменаційної комісії, які приймали участь у засіданні. Протокол зберігається у навчальних підрозділах НАВС.

6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ДЕРЖАВНУ АТЕСТАЦІЮ

6.1. Перелік питань з навчальної дисципліни «Теорія судової експертизи»

1. Становлення науки про судову експертизу.
2. Поняття, зміст, предмет, об'єкт, задачі судової експертизи.
3. Поняття, зміст судово-експертної діяльності.
4. Організаційні основи судово-експертної діяльності.
5. Методологічні основи судово-експертної діяльності.
6. Поняття, види і форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні.
7. Поняття та сутність судової експертизи.
8. Класифікація судових експертиз.
9. Процесуальний статус судових експертів.
10. Поняття експертної установи.
11. Система державних спеціалізованих судово-експертних установ України.
12. Поняття експертної методики та її сутність.
13. Види експертних методик та їх загальна характеристика.
14. Підстави призначення проведення судових експертиз.
15. Етапи призначення проведення судових експертиз.
16. Висновок експерта, як джерело судового доказу.
17. Поняття, сутність та види взаємодії експертних установ з правоохоронними органами.
18. Структура висновку експерта.
19. Взаємодія експертних установ України між собою.
20. Правові засади завдання, форми міжнародного співробітництва у галузі судової експертизи.
21. Напрями міжнародного співробітництва у галузі судової експертизи.
22. Методи експертного дослідження.
23. Загальна характеристика процесів формування експертних методик.
24. Реалізація експертних методик.
25. Державна реєстрація експертних методик.
26. Слідчо-експертні ситуації, які обумовлюють призначення та проведення судових експертиз.
27. Процесуальне оформлення призначення проведення судових експертиз.
28. Закони розвитку теорії судової експертизи.
29. Принципи судово-експертної діяльності.
30. Інформаційне-довідкове забезпечення судово-експертної діяльності.
31. Тактичні основи використання судових експертиз при розслідуванні кримінальних правопорушень.
32. Допит експерта у суді.
33. Компетентність судового експерта.
34. Права судового експерта.
35. Обов'язки судового експерта.
36. Відповідальність судового експерта.

37. Загальна характеристика процесів формування експертних методик.
38. Стадії експертного дослідження.
39. Критерії оцінювання методик проведення судових експертиз.
40. Правова природа висновку експерта.
41. Особливості міжнародного співробітництва підрозділів Експертних служб МВС України.
42. Теорія судової експертизи, як галузь знань.
43. Об'єкти теорії судової експертизи.
44. Правові основи судово-експертної діяльності.
45. Суб'єкти судово-експертної діяльності.
46. Атестація судового експерта.
47. Функції експертної служби МВС України.
48. Функції експертної методики.
49. Поняття та структура висновку експерта.
50. Форми міжнародного співробітництва у галузі судової експертизи.

6.2. Перелік питань з навчальної дисципліни «Криміналістична фотографія та відеозапис»

1. Поняття: «фотографія», «судова фотографія», «система судової фотографії».
2. Вибір ракурсу і масштабу при фотозйомці об'єктів криміналістичних досліджень.
3. Завдання, які вирішує науково-дослідна фотографія при виконанні судових експертиз.
4. Особливості репродукційної зйомки.
5. Види фотозйомки при огляді місця події та їх особливості.
6. Застосування фотографії при проведенні криміналістичних експертиз.
7. Особливості орієнтуючої фотозйомки.
8. Фотографування слідів рук на прозорих предметах (віконна, шибка, пляшкове скло тощо).
9. Порядок проведення фотозйомки при огляді місця події.
10. Фотографування документів, які зазнали впливу (дописки, вставки, підчистки, травлення, змивання).
11. Методи судової фотографії.
12. Судово-оперативна фотографія: поняття та застосування.
13. Фотографування слідів тиску, ковзання, свердлення на метали, деревині та інших матеріалах.
14. Панорамна фотозйомка, особливості її проведення.
15. Особливості оглядової фотозйомки.
16. Особливості використання методів судової фотографії під час проведення слідчих дій.
17. Особливості фотозйомки у невидимій ділянці спектру.
18. Види судової фотографії.
19. Види методів оперативної та дослідницької фотографії.
20. Впізнавальна фотозйомка: види, способи її проведення.
21. Основні прийоми фотографування слідів пальців рук.

22. Зменшення та усунення ефекту червоних очей.
23. Правила фотозйомки вогнепальної зброї при встановленні її технічної несправності та непридатності до пострілів.
24. Фотозйомка рухомих об'єктів.
25. Особливості вузлової та детальної зйомки.
26. Фотографування слідів вогнепальної зброї на кулях.
27. Порядок роботи з фотоспалахом.
28. Фотографування загального вигляду об'єктів криміналістичного дослідження (ніж, гільза, замок тощо).
29. Процесуальне оформлення фотозйомки при проведенні слідчих дій.
30. Фотозйомка трупів на місці події.
31. Поняття, призначення та правила сигналітичної фотозйомки.
32. Фотографування у незручних умовах.
33. Фотографування при проведенні ОМП у несприятливих умовах.
34. Стереоскопічний метод зйомки.
35. Поняття, призначення та правила сигналітичної фотозйомки.
36. Особливості фотографування при проведенні ОМП в приміщенні.
37. Особливості фотографування при проведенні ОМП на відкритій місцевості.
38. Процесуальне оформлення фотозйомки при проведенні слідчих (розшукових) дій.
39. Репродукційна фотозйомка, особливості проведення.
40. Фотографування при проведенні обшуку.
41. Орієнтувач, оглядова, вузлова та детальна зйомка.
42. Фотографування при проведенні освідування.
43. Методичні та процесуальні особливості застосування фотографії.
44. Судова фотографія, система та завдання.
45. Фотографування в умовах недостатньої освітленості.
46. Використання методів судової фотографії при проведенні слідчих (розшукових) дій.
47. Особливості оглядової фотозйомки.
48. Методика контрастуючої фотозйомки об'єктів.
49. Особливості фотозйомки зі спалахом.
50. Фотографування при пред'явленні для впізнання.

6.3. Перелік питань з навчальної дисципліни «Участь спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій»

1. Поняття, мета та завдання огляду місця події.
2. Процесуальні та тактичні основи огляду місця події.
3. Етапи та стадії огляду місця події.
4. Методи огляду місця події.
5. Обов'язки і права спеціаліста-криміналіста як учасника кримінального провадження.
6. Порядок залучення спеціалістів до участі в кримінальному провадженні.
7. Поняття спеціальних знань, їх ознаки та суб'єкти використання у кримінальному провадженні.

8. Правова регламентація використання спеціальних знань у кримінальному процесуальному законодавстві.
9. Форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні.
10. Особливості огляду місця події під час розслідування вбивств на відкритій місцевості.
11. Особливості огляду місця події під час розслідування вбивств у приміщенні.
12. Особливості огляду місця події під час розслідування вбивств, вчинених на замовлення.
13. Особливості огляду місця події у провадженнях про сексуальні вбивства.
14. Особливості огляду місця події під час розслідування дітовбивств.
15. Особливості огляду місця події при виявленні невідомих, розчленованих і скелетованих трупів.
16. Особливості огляду місця події при різних видах смерті: самоповішання.
17. Особливості огляду місця події при різних видах смерті: самогубство з застосуванням вогнепальної зброї.
18. Особливості огляду місця події при різних видах смерті: падіння з висоти.
19. Особливості огляду місця події при різних видах смерті: автомобільна і залізнична травма.
20. Особливості огляду місця події при різних видах смерті: смерть при пожежі.
21. Особливості огляду місця події при різних видах смерті: передчасна смерть, нещасний випадок.
22. Особливості огляду місця події при згвалтуванні.
23. Особливості огляду місця події під час розслідування дорожньо-транспортної пригоди.
24. Особливості огляду місця події під час розслідування розбійних нападів у приміщенні та на відкритій місцевості.
25. Особливості огляду місця події під час розслідування грабежів у приміщенні та на відкритій місцевості.
26. Особливості огляду місця події під час розслідування крадіжок із магазину.
27. Особливості огляду місця події під час розслідування крадіжок із квартири.
28. Особливості огляду місця події під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом.
29. Особливості огляду місця події під час розслідування крадіжок із автомобіля.
30. Особливості огляду місця події під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів.
31. Особливості огляду місця події під час розслідування кримінальних вибухів.
32. Особливості огляду місця події при пожежі.
33. Особливості участі спеціаліста у проведенні обшуку.
34. Особливості участі спеціаліста у слідчому експерименті.
35. Особливості участі спеціаліста в отриманні зразків для порівняльного дослідження.
36. Особливості участі спеціаліста при проведенні допиту.
37. Особливості участі спеціаліста в освідуванні.
38. Особливості участі спеціаліста в пред'явленні для впізнання.

39. Поняття та мета попереднього дослідження слідів та інших речових доказів при проведенні слідчих (розшукових) дій.
40. Методи попередніх досліджень слідів та інших речових доказів при проведенні слідчих (розшукових) дій.
41. Експрес-методи попереднього дослідження речових доказів.
42. Виявлення, фіксація, вилучення слідів рук на місці події і можливості їх дослідження.
43. Виявлення, фіксація, вилучення слідів взуття на місці події і можливості їх дослідження.
44. Виявлення, фіксація, вилучення слідів біологічного походження на місці події і можливості їх дослідження.
45. Виявлення, фіксація, вилучення запахових слідів людини на місці події і можливості їх дослідження.
46. Виявлення, фіксація, вилучення мікрооб'єктів на місці події і можливості їх дослідження.
47. Виявлення, фіксація, вилучення слідів транспортних засобів на місці події і можливості їх дослідження.
48. Виявлення, фіксація, вилучення слідів знаряддя зламу на місці події і можливості їх дослідження.
49. Особливості огляду місця події під час розслідування кримінальних вибухів.
50. Складання планів і схем місця події.

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

7.1. Список рекомендованої літератури з навчальної дисципліни «Теорія судової експертизи»

Основна

Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К. : Україна. – 54 с.

Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдаль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Х. : Право, 2012. – 768 с.

Про національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40-41. – Ст. 379.

Про судову експертизу : Закон України зі змінами та доповненнями, внесеними законами України від 23.04.2003 р. № 662-IV і 09.09.2004 р. № 1992-IV // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232; 2003. – № 27. – Ст. 209; 2005. – № 1. – Ст. 14.

Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 13 грудня 1999 р. № 1977-XII.

Про наукову і науково-технічну експертизу : Закон України від 10 лютого 1995 р. № 51/95-ВР.

Про День судового експерта : Указ Президента України від 10 червня 2009 р. № 424/2009.

Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878.

Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877.

Про утворення Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України : Постанова Кабінету Міністрів України від 06 травня 1998 р. № 617.

Про затвердження Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз : Постанова Кабінету Міністрів України від 02 липня 2008 р. № 595.

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах : Постанова Пленуму Верховного суду України від 30 травня 1997 р. № 8.

Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 06 листопада 2015 р. № 1343.

Про затвердження Положення про Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України : Наказ МВС України від 30 жовтня 2012 р. № 983.

Про вдосконалення Порядку обліку атестованих судових експертів Експертної служби МВС України : Наказ МВС України від 15 червня 2011 р. № 333.

Про затвердження Інструкції з організації розшуку обвинувачених, підсудних, осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно зниклих осіб та встановлення осіб невідомих трупів : Наказ МВС України від 05 січня 2005 р. № 3 ДСК.

Про затвердження змін до Інструкції з організації розшуку обвинувачених, підсудних, осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно зниклих осіб та встановлення осіб невідомих трупів : Наказ МВС України від 26 листопада 2012 р. № 1084 ДСК.

Про затвердження Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС України та атестацію судових експертів Експертної служби МВС України : Наказ МВС України від 15 грудня 2011 р. № 923.

Про внесення змін та доповнень до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 р. № 53/5 : Наказ МЮ України від 26 грудня 2012 р. № 1950/5.

Про затвердження Порядку ведення Реєстру методик проведення судових експертиз : Наказ Міністерства юстиції України від 02 жовтня 2008 р. № 1666/5.

Про затвердження Інструкції по особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних

спеціалізованих експертних установах : Наказ Міністерства юстиції України від 24 грудня 2003 р. № 170/5.

Про затвердження інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби: МВС: Наказ МВС № 591 від 17.07.2017.

Експертизи у судовій практиці : наук.-практ. посіб. / За заг. ред. В.Г. Гончаренка. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 400 с.

Ищенко А. В. Криминалистическое обеспечение методики расследования отдельных видов преступлений : учеб.-справоч. пособие / А. В. Ищенко, В. В. Матвиенко. – Одесса : НИРИО ОИВД, 1999. – 112 с.

Ищенко А. В. Научное обеспечение практики борьбы с преступностью : учеб. пособие / А. В. Ищенко, Н. С. Карпов. – К. : издательство Национальной академии внутренних дел Украины, 1997. – 136 с.

Ищенко А. В. Методологічні проблеми криміналістичних наукових досліджень : монографія / за редакцією І. П. Красюка / А. В. Іщенко. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2003. – 359 с.

Єлагін О.І. Типові недоліки та характерні невідповідності, виявлені під час підготовки лабораторій до акредитації / О.І.Єлагін // Криміналістичний вісник: Наук. – практич. зб. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – №1(9). – С. 162-170.

Зіміна Г.К. Стандартизація систем управління якістю, згідно стандартів серії ISO 9000:2000 (у схемах): Нав. – практич. посіб./ Г. К. Зіміна – К.: Школа Адм. Упр. Зіміної, 2003. – 256с.

Київський науково-дослідний інститут судових експертиз : етапи становлення, розвитку та сучасні напрями діяльності: наукове видання / Н. І. Клименко, О. О. Садченко, Г. М. Янкович та ін. – К., 2014. – 210 с.

Клименко Н.І. Судова експертологія: курс лекцій: навч. посіб. : для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / Н.І. Клименко. - К. : Видав. Дім «Ін Юре», 2007. - 528 с.

Кононенко И. П. Некоторые процессуальные особенности производства судебных экспертиз в экспертном учреждении / И. П. Кононенко // Криминалистика и судебная экспертиза. – К., 1976. – Вып. 12. – С. 31-40.

Кузьмічов В. С. Криміналістика : навч. посібник / за загальною редакцією В. Г. Гончаренка та Є. М. Мойсеєва / В. С. Кузьмічов, Г. І. Прокопенко. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 368 с.

Куприянов В. В. Лицо человека : практич. пособие / В. В. Куприянов, Г. В. Стовичек. – М. : Медицина, 1988. – 200 с.

Лисиченко В. К. Использование данных естественных и технических наук в следственной и судебной практике : учеб. пособие / В. К. Лисиченко. – К., 1979. – 88 с.

Мазниченко Ю. О. Інформаційні технології в експертній практиці : навч.-практич. посібник / Ю. О. Мазниченко. – К. : Київський нац. ун-т внутр. справ, 2007. – 152 с.

Пиріг І.В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування: монографія / І.В. Пиріг. – Дніпропетровськ: Днапроп. Держ. Ун-т внутр. Справ; Ліра ЛТД, 2015. – 432 с.

Розробка експертних методик: зміст, структура, оформлення (з урахуванням міжнародних стандартів систем управління якістю, адаптованих в Україні) : метод. рек. / О.Г. Рувін, А.О. Полтавський, М.Є. Бондар та ін. За ред. Л.М. Головченко, І.П. Красюка, Л.О. Євдоченко. – К.: КНІСЕ, 2015. – 76с.

Романюк Б. В. Сучасні теоретичні та правові проблеми використання спеціальних знань у досудовому слідстві : монографія / Б. В. Романюк. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2002. – 196 с.

Садченко О. О. Експертиза у правозастосовному процесі : збірник нормативних актів / О. О. Садченко. – К. : 2013. – 265 с.

Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник / М. В. Салтевський. – К. : Кондор, 2005. – 588 с.

Сегай М. Я. Методология судебной идентификации / М. Я. Сегай. – К., изд. РИО МВД СССР, 1970. – 308 с.

Сімакова-Єфремян Е. Б. Комплексні судово-експертні дослідження: теорія та практика : монографія / Е. Б. Сімакова-Єфремян. - Харків : Право, 2016. - 456 с.

Смирнова С. А. Судебная экспертиза на рубеже XXI века. Состояние, развитие, проблемы : монографія / С. А. Смирнова. – 2-е издание, переработанное и дополненное. – СПб. : Питер, 2004. – 875 с.

Судова експертиза в кримінальному процесі : навч.-практ. посібник / О. О. Садченко, Н. Д. Кулінич, С. М. Соловей, О. В. Шевченко. – К. : 2013. – 233 с.

Судові експертизи в Україні : збірник нормативних актів. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 416 с.

Хахановський В. Г. Система «FACES 3.0»: методичні рекомендації / В. Г. Хахановський, І. В. Мартиненко. – К., 2003. – 20 с.

Щербаковський М.Г. Судова експертологія: навч. посіб. /М.Г. Щербаковський. – Х.: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. – 199с.

Щербаковський М.Г. Призначення та провадження судових експертиз: навч. Посіб. /М.Г. Щербаковський. – Х.: Фактор, 2011. – 400с.

Щербаковський М. Г. Проведення та використання судових експертиз у кримінальному провадженні : монографія / М. Г. Щербаковський. – Харків: В деле, 2015. – 560 с.

Яремчук В. О. Організація і тактика залучення спеціаліста при проведенні слідчих (роз- шукових) дій : монографія / В. О. Яремчук ; за ред. В. Ю. Шепітька. – Харків : Апостіль, 2015. – 228 с.

Додаткова

Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия / Р.С. Белкин. - М.: Издательство БЕК, 1997. – 342 с.

Бондар М.Є. Проблемні питання застосування експертних методик при проведенні конкретних досліджень/ М.Є. Бондар // Міжвід. наук.-метод. зб. / отв. ред. Емельянова И.И. - К.: Мин юст. Украины, 2013. - Вып. 58. – С. 116-123.

Грищенко О.В. Сучасний стан і перспективи акредитації підрозділів експертної служби МВС України відповідно до вимог ISO/IEC 17025 / О.В.Грищенко // Криміналістичний вісник: Наук. – проект. зб. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. – №2(6). – С. 5-8.

Лапта С.П. Якість експертного висновку як складова частина допустимості доказу / С.П.Лапта // Криміналістика ХХІ століття: Тези доповідей міжнарод. наук. – практич. конф., 25-26 листопада 2010 р. – Х.: Право. – С. 674-676.

Лозовий А.І. Шляхи вирішення проблем науково-методичного забезпечення експертної діяльності в Україні / А.І. Лозовий, Е.Б. Сімакова-Єфремян // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики : зб. наук.-практич. матеріалів (до 80-річчя заснування Харківського НДІ судових експертиз) / редкол. : А. П. Заєць, М. Л. Цимбал [та ін.]. – Х. : Право, 2015. – Вип. 15. – С. 149-156.

Пиріг І.В. Поняття та класифікація експертних методик та проблеми їх застосування в експертній практиці / І.В. Пиріг // Криміналістика и судебная экспертиза: Міжвід. наук.-метод. зб. / отв. ред. Емельянова И.И. - К.: Мин юст. Украины, 2013. - Вып. 58., ч. 1 – С. 87-97.

Пиріг І.В. Класифікація судових експертиз та проблеми вдосконалення законодавства / І.В. Пиріг // Криміналістика и судебная экспертиза: Міжвід. наук.-метод. зб. / отв. ред. Емельянова И.И. - К.: Мин юст. Украины, 2013. - Вып. 58., ч. 2 – С. 112-117.

Рувін О.Г. Експертна методика як вид видання, його зміст та структура у світлі міжнародних стандартів управління якістю, адаптованих в Україні / О.Г. Рувін, Ю.І. Палеха, А.О. Полтавський, М.Є. Бондар // Криміналістика и судебная экспертиза: Міжвід. наук.-метод. зб. / отв. ред. Емельянова И.И. - К.: Мин юст. Украины, 2013. - Вып. 58. – С. 124-130.

Свобода Е.Ю. Понятие качества работы эксперта и его показатели / Е.Ю. Свобода // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. Вип. 2 : зб. нат. міжнарод. наук. – практич. конф., 19-20 червня 2002 р. – Х.: Право, 2002. – С. 94-97.

Ткаченко Н.М. Актуальні питання науково-методичного забезпечення судово-експертної діяльності в Україні / Н.М. Ткаченко // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики : зб. наук.-практич. матеріалів (до 80-річчя заснування Харківського НДІ судових експертиз) / редкол. : А. П. Заєць, М. Л. Цимбал [та ін.]. – Х. : Право, 2012. – Вип. 12. – С. 120-126.

Справочная книга криминалиста / Е.Н. Викторова [и др.]; Генер. прокуратура Рос. Федерации, Науч.-исслед. ин-т проблем укрепления законности и правопорядка; отв. ред. Н.А. Селиванов. – М., 2000. – 712 с.

Филькова О.Н. Справочник эксперта-криминалиста / О.Н. Филькова. – М., 2001. – 459 с.

Інформаційні ресурси

- Офіційний сайт Президента України <http://www.president.gov.ua/>
 Сайт Верховної Ради України <http://portal.rada.gov.ua/>
 Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>
 Судова влада в Україні <http://court.gov.ua/>
 Офіційний сайт Національної поліції України <https://www.npu.gov.ua/ru/>
 Офіційний сайт Міністерства Внутрішніх Справ України <http://www.mvs.gov.ua/ru/>
 Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки України <http://www.mvs.gov.ua/ru/>
 Офіційний сайт ДНДЕКЦ МВС України <http://www.dndekc.mvs.gov.ua> 57.
 Офіційний сайт Міністерства Юстиції України <http://www.minjust.gov.ua/>
 Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
 Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
 Каталог юридичних ресурсів <http://www.ageyev.org/libweb/>
 Сайт про мережу та засіб зв'язку між членами ENFSI <http://www.enfsi.ua/>
 Київський науково-дослідний інститут судових експертиз (<http://www.kniise.com.ua>).
 Сервіс пошуку книг Googl <http://books.com>
 Державна науково-технічна бібліотека України (<http://www.gntb.gov.ua>).

7.2. Список рекомендованої літератури з навчальної дисципліни «Криміналістична фотографія та відеозапис»

Основна

- Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141; 2005. – № 2. – Ст. 44.
- Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 №2341-III (станом на 01.01.2015): <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
- Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. – Т. 1. / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бур доль та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація та ін. – Х. : Право, 2012. – 768 с.
4. Про національну поліцію : Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379.
- Про судову експертизу : Закон України // Законодавство України, що регулює діяльність судів та визначає статус суддів судів України. – К. : «Право», Укр. правнич. фундація, 1996. – С. 180-187.
- Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 8 від 30.05.97 р.
- Аналогова і електронна фотографія: історіографія, характеристика,

порівняльний аналіз, сфери застосування в юриспруденції / П. Д. Біленчук, А. В. Кофанов, О. Л. Кобилянський, А. І. Терешкевич. – Київ: Українська Академія підприємництва, 2009. – 40 с. – (Навчальний посібник).

Бирюков В.В. Цифровая фотография: перспективы использования в криминалистике. – Луганск: РИО ЛИВД, 2000. – 138 с.

Булгаков В.Г. Компьютерные технологии в криминалистической фотографии / В.Г. Булгаков, С. М. Колотушкин. – Волгоград: ВЮИ МВД России, 2000. – 116 с. – (Учебное пособие).

Виноградов А.Ф., Пешков А.Ф. Современные фотоаппараты. / А.Ф. Виноградов, А.Ф. Пешков – СПб.: ВНУ – Санкт-Петербург, 1998. – 256 с.

Голиков П.А. Криминалистическая фотография в вопросах и ответах / П.А. Голиков [и др.]. – Саратов, 2000.

Голиков П.А. Криминалистическая фотография и видеозапись. Естественнонаучные основы фотографии: учеб.-метод. пособие / П.А. Голиков, В.В. Зайцев. – Саратов, 1997.

Дмитриев Е.Н. Применение метода цифровой фотографии в криминалистической экспертизе документов / Е.Н. Дмитриев // «50 лет НИИ криминалистики»: Сб. науч. трудов ЭКЦ ВД России. – М., 1995. – С. 80-85.

Дмитриев Е. Н. Применение метода цифровой фотографии для фиксации объектов криминалистических экспертиз / Е. Н. Дмитриев, П. Ю. Иванов. – Москва: ЭКЦ МВД России, 1999.

Иванов П. Ю. Исследование объектов криминалистических экспертиз методами цифровой обработки изображений / П. Ю. Иванов, Е. Н. Дмитриев, С. И. Зудин. – Москва: ГУ ЭКЦ МВД России, 1999. – (Учебное пособие).

Использование криминалистической фотографии при расследовании преступлений в местах лишения свободы: учебное пособие / Э.В. Лядов [и др.]. – Рязань: Изд-во Академии права и управления федеральной службы исполнения наказаний, 2014. – 56 с.

Ищенко Е.П. Криминалистическая фотография и видеозапись / Е.П. Ищенко, П.П. Ищенко, В.А. Зотчев / Под ред. проф. Е.П. Ищенко. – М.: Юристъ, 1999. – 438 с. – (Учебно-практическое пособие).

Кобилянський О.Л. Словник термінів з цифрової фотографії : словник. / Кобилянський О.Л. – К.: ННПСК КНУВС, 2009. – 61 с.

Кононович А. Классификация цифровых фотоаппаратов / А. Кононович, А. Ализар, К. Афанасьев. // Е-PHOTO. – 2001. – С. 6–30.

Кофанов А. В. Судова (криміналістична) фотографія / А. В. Кофанов, О. Л. Кобилянський. – Київ: Пульсари, 2007. – 384 с. – (Навчальний посібник).

Кофанов А.В. Криміналістична техніка / А.В. Кофанов, О.Л. Кобилянський, О.С. Кофанова, О.В. Літвінова та ін.. Книга перша : Навчальний посібник. – К.: КИЙ, 2006. – 456 с.

Милчев М.Н. Практическая энциклопедия цифровой фотографии. – М.: АСТ; СПб.: Сова, 2004.

Молоков М. В. Возможности применения цифровой фотографии для диагностики повреждений при сексуальном насилии: дис. ... канд. мед. наук / М. В. Молоков. – М., 2012. – 138 с.

Найдис И.Д. Судебная кинематография и видеозапись./ Найдис И.Д. – Харьков: Вища школа, 1986. – 199 с.

Паламарчук С.С. Деякі аспекти застосування цифрових фотокамер у діяльності органів внутрішніх справ / Паламарчук С.С. // Теорія та практика криміналістичного забезпечення розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах. Тези доповідей Міжнар. наук. практ.конф. (II частина). – К.: НАВСУ, 2001. – С.87-91.

Постика И.В. Судебная (криминалистическая фотография): Теория и практика: Монография./ Постика И.В. – Одесса.– 2002. – 296 с.

Разумов Э.А. Осмотр места происшествия: Методика и практика // Э.А. Разумов, Н.П. Молибога. – К.: РИО МВД Украины., 1994. – 672 с.

Репина А. В. Криминалистическая фотография в деятельности органов наркоконтроля: учебное пособие / А. В. Репина, Е. Б. Мельников. – Красноярск: Сибирский юридический институт ФСКН России, 2014. – 124 с.

Садченко О.О. Використання методів цифрового зображення в процесі проведення експертного дослідження / Садченко О.О., Мільчуцька О.С. // Теорія та практика криміналістичного забезпечення розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах. Тези доповідей міжнар. наук.- практ. конф. (1 частина). – К.: НАВСУ, 2001. – С. 333-336.

Трущенко, И. В. Использование цифровой фотографии в криминалистических экспертизах: дис. ... канд. юрид. наук / И. В. Трущенко. – М., 2011. – 185 с.

Додаткова

Антонов В. П. Использование цифровой фотографии при производстве следственных действий / В. П. Антонов // Вестник криминалистики. – 2007. – Вып. 1 (21). – С. 67-72.

Бахтадзе Г. Э. Спорные страницы истории использования исследовательской фотографии в судебно-экспертной практике / Г. Э. Бахтадзе // Эксперт-криминалист. – 2009. – № 3.

Веремеев С.А. Цифровая фотография как один из современных методов криминалистической фотографии / С. А. Веремеев, В. А. Зотчев // Экспертиза на службе следствия: тезисы докладов науч.-практ. конф. / Волгогр. юрид. ин-т МВД РФ. – Волгоград, 1998. – С. 151–153.

Виноградов А. В. Цифровое фото как основное техническое средство фиксации при расследовании преступлений / А. В. Виноградов // Вестник Северо-Кавказского гуманитарного института. – 2015. – Вып. 1 (13). – С. 79-83.

Вотановский Т. Н. Фотоснимки, видеозаписи, фонограммы в системе доказательств в уголовном процессе / Т. Н. Вотановский // Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки. – 2011. – Т. 103. – Вып. 11. – С. 400-403.

Газизов В. А. Доказательственное значение цифровой фотографии при производстве экспертных исследований в уголовном процессе / В. А. Газизов, П. А. Четверкин // Эксперт-криминалист. – 2008. – № 1.

Градобоев В. М. О значении снимков в расследовании уголовных дел / В. М. Градобоев // Труды С.-Петербург. юрид. ин-та Генеральной прокуратуры

Российской Федерации. – СПб., 2001. – № 3. – С. 120-126.

Дмитриев Е. К. Использование современных фотографических технологий в судебной запечатлевающей фотографии / Е. К. Дмитриев, Г. П. Шамаев // Эксперт-криминалист. – 2010. – № 4.

Звертаев Н. А. Использование методов криминалистической фотографии при проведении контрольных мероприятий / Н. А. Звертаев // Вестник АКСОР. – 2013. – № 4 (28). – С. 87-91.

Зотчев В. А. К вопросу технико-криминалистического обеспечения деятельности ОВД по расследованию преступлений фотографическими средствами / В. А. Зотчев // Актуальные проблемы борьбы с преступлениями и правонарушениями: материалы межд. науч. – практ. конф. – Барнаул, 2008. – С. 92-94.

Зотчев В. А. Цифровые фотографические средства для криминалистической фотографии / В. А. Зотчев // Криминалистика. Экспертиза. Розыск. – 2008. – С. 88 - 96.

Кириягин К. В. О значении использования цифровой фотографии на местах происшествий при проведении судебно-медицинских экспертиз / К. В. Кириягин, А. И. Жолобов // Проблемы экспертизы в медицине. – 2015. – Т. 15. – Вып. 3-4 (59-60). – С. 41-44.

Колотушкин С. М. Современная криминалистическая фотография – этап компьютерных технологий / С. М. Колотушкин, В. Г. Булгаков // Информационный бюл. акад. управления МВД России. – М., 2000. – № 12. – С. 23-28.

Лялюйко Н.В. Роль цифровой фотографии как способа фиксации информации/ Н.В. Лялюйко // VII Машеровские чтения: мат-лы междунар.науч.-практ. конф., 24-25 сентября 2013 г. – Витебск, 2013. – С. 350-351.

Ростовцев А. В. Техничко-криминалистические методы контроля изменений цифровых изображений в судебной фотографии / А. В. Ростовцев // Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки. – 2010. – № 1-1. – С. 358-361.

Фирсов О. А. Устройство цифровых фотоаппаратов и возможности их использования в следственной практике / О. А. Фирсов, О. А. Щеглов // Следователь. – 2006. – № 7 (99). – С. 16-17.

Холопов А. В. Проблемы применения цифровой фотографии при производстве следственных действий / А. В. Холопов // Труды С.-Петербург. юрид. ин-та Генеральной прокуратуры Российской Федерации. – СПб., 2002. – № 4. – С. 152-160.

Інформаційні ресурси

Офіційний сайт Президента України. Режим доступу:
<http://www.president.gov.ua/>

Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. Режим доступу:
<http://www.kmu.gov.ua>

Офіційний сайт Міністерства Юстиції України. Режим доступу:
<http://www.minjust.gov.ua/>

Міністерство внутрішніх справ України. Режим доступу:
<http://www.mvs.gov.ua>.

Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр України.
 Режим доступу: (<http://www.dndekc.mvs.gov.ua>).

Київський науково-дослідний інститут судових експертиз. Режим доступу:
<http://www.kniise.com.ua>.

Національна бібліотека України ім. Вернадського. Режим доступу:
<http://www.nbuv.gov.ua/>

Каталог юридичних ресурсів. Режим доступу: <http://www.ageyev.org/libweb/>
 Державна науково-технічна бібліотека України. Режим доступу:
 (<http://www.gntb.gov.ua>).

Національна парламентська бібліотека України. Режим доступу:
<http://www.nplu.kiev.ua/>.

Національна академія внутрішніх справ / Мультимедійний підручник
 «Криміналістика». Режим доступу:
<http://www.naiou.kiev.ua/books/kriminalist/index.html>

7.3. Список рекомендованої літератури з навчальної дисципліни «Участь спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій»

Основна

Конституція України : Закон України від 28 червн. 1996 р. № 254к/96-ВР (станом законодавства на 15.03.2016) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III (ред. від 01.05.2016) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII (в редакції від 01.01.2016) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI (в редакції від 11.06.2016) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 8 від 30.05.97 р.

Про затвердження Інструкції з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС: Наказ МВС України від 10.09.2009 №390. / Електронний ресурс – Режим доступу <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0963-09>.

Про затвердження Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України : Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства внутрішніх справ від 16.05.2013 № 460 / Електронний

ресурс – Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1256-09>

Про затвердження Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України: Наказ МВС України від 11.09.01 № 785/ Електронний ресурс – Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1066-01>.

Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 03.11.2015 № 1339. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15>.

Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України: Наказ МВС України від 06.07.17 № 570.

Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Наказ МВС України від 07.07.17 № 575.

Аверьянова Т.В. Криминалистика: Учебник для вузов. / Под ред. заслуженного деятеля науки Российской Федерации, профессора Р.С. Белкина. / Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская – М., 1999.

Адрианов В.А. Средства и методы выявления, фиксации изъятия следов рук: Учеб. пособие. / Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская – М., 1985.

Алексеев О.О. Розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. 2-ге вид. перероб. та доп. / О.О. Алексеев, В.К. Весельський, В.В. Пясковський – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 320 с.

Алиев И.А. Проблемы экспертной профилактики./ Алиев И.А. – Баку, 1991.

Ароцкер Л.Е. Тактика и этика судебного допроса. / Ароцкер Л.Е. – М., 1969.

Астапкина С.М. Тактика обыска и выемки. / Астапкина С.М. — М., 1989.

Басалаев А.А. Следы ног человека. Басалаев А.А., Гуняев В.А. /– Л., 1985.

Биленчук П.Д. Методика обнаружения и использования одорологической информации в процессе раскрытия преступлений. / Биленчук П.Д., Лукьянчиков Е.Д.– К., 1993.

Биленчук П.Д. Методика собирания и использования следов запаха при расследовании преступлений // Криминалистика и судебная экспертиза. /– Биленчук П.Д., Лукьянчиков Е.Д., Сегай М.Я., Старовойтов В.И. К., 1989. – Вып. 39.

Биленчук П.Д. Применение современных физических методов исследования для решения поисковых задач в криминалистической практике. / Биленчук П.Д., Перебитюк Н.В.– К., 1993.

Быховский И.Е. Проверка показаний на месте. / Быховский И.Е., Корниенко Н.А. – Л., 1988.

Весельський В.К. Сучасні проблеми допиту (процесуальні, організаційні і тактичні аспекти): Монографія. / Весельський В.К. – К., 1999.

Взаємодія слідчих та оперативних підрозділів під час досудового розслідування : навч. посіб. / Р. І. Благута, М. П. Климчук, В. М. Сакал та ін. – К. : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. – 215 с.

Волошин О.Г. Застосування слідів вогнепальної зброї для вирішення діагностичних та ідентифікаційних завдань / Судово-балістичні дослідження та суміжні галузі знань: тези наукових доповідей та повідомлень Першого міжнародного науково-практичного семінару. – К. : Навчально-науковий інститут підготовки слідчих і криміналістів Київського національного університету внутрішніх справ, 2009./ Волошин О.Г. – С. 17-21.

Выявление следов рук порошками на различных поверхностях: Методич. письмо. – М., 1982. – № 55.

Гапанович Н.Н. Опознание в следственной и судебной практике. / Гапанович Н.Н. – Минск, 1978.

Галаган В. І. Особливості методики розслідування нерозкритих грабежів та розбоїв минулих років : монографія / В. І. Галаган, М. О. Яковенко. – Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2013. – 255 с.

Галаган В.І. Процесуальний порядок і тактика отримання зразків для експертизи у кримінальному провадженні України : моногр. / В. І. Галаган, О. В. Козак. – [2-ге вид., переробл. та допов.]. – Краматорськ: ТОВ «Каштан», 2015. – 224 с.

Гончаренко В.Г. Питання використання мікрооб'єктів у доказуванні / В.Г. Гончаренко // Адвокат. – 2008. – № 4(91).

Гончаренко В.И. Научно-технические средства в следственной практике. / Гончаренко В.И. – К., 1984.

Горинов Ю.А. Видеозапись при расследовании преступлений. / Горинов Ю.А., Скоромников К.С. – М., 1975.

Грамович Г.И. Научно-технические средства: современное состояние, эффективность использования в раскрытии и расследовании преступлений Грамович Г.И. /– Минск, 1989.

Грамович Г.И. Тактика использования специальных знаний в раскрытии и расследовании преступлений. Учеб. пособие. Грамович Г.И. /– М., 1987.

Грановский Г.Л. Методы обнаружения и фиксации следов рук. / Грановский Г.Л. – М., 1973.

Давидова О.О. Криміналістичні дослідження матеріалів, речовин та виробів: Курс лекцій. / Давидова О.О. – К.: КНТ, 2008. – 340 с.

Дактилоскопирование трупов: Методические рекомендации. – К., 1982.

Денисюк А.Н. Участие специалиста-медика в деятельности ОВД по расследованию преступлений. / Денисюк А.Н. – К., 1988.

Дидковская С.П. Осмотр места происшествия при расследовании дел о насильственной смерти. / Дидковская С.П. – К., 1982.

Дильдин Ю.М. Место взрыва как объект криминалистического исследования: Учеб.-практич. пособие. / Дильдин Ю.М., Мартынов В.В., Семенов А.Ю., Шмырев А.А. – М, 1989.

Досмотр и обыск автотранспорта в исправительно-трудовых учреждениях : Учеб. пособие // МВД СССР. Рязан. высш. школа; М.А. Петуховский, Ю.Е. Смагин, А.П. Горбунов. – Рязань, 1983. – 40 с.

Дубовий О.П. Криміналістичне дослідження слідів рук: Науково-практичний посібник / За ред. Я.Ю. Кондратьєва. – К.: Атіка, 2000./ Дубовий О.П., Лукашенко В.Я., Рибалко Я.В., Тимошенко П.Ю., Чернобай Л.М. – 152 с.

Ефимичев С.П. Следственный осмотр: Учебное пособие. / Ефимичев С.П., Митричев С.П., – Волгоград, 1983.

Закатов А.А., Оропай Ю.Н. Использование научно-технических средств и специальных знаний в расследовании преступлений. / Закатов А.А., Оропай Ю.Н. – К., 1980.

Засоби виявлення знарядь та предметів злочину: [навчально-практичний посібник] / Кобець М.В., Іщенко А.В., Кофанов А.В. – «Три К», 2011. – 144 с.

Зернов С.И. Пути повышения эффективности участия специалиста в осмотре места пожара // Экспертная практика. / Зернов С.И. – М., 1986. – Вып. 24.

Зуев Е.И. Непроцессуальная помощь сотрудника криминалистического подразделения следователю. / Зуев Е.И. – М., 1975.

Зуев Е.И. Методика обнаружения и техника изъятия микрочастиц на местах происшествий // Экспертная практика Зуев Е.И., Капитонов В.Е.. /– М.,1978. – Вып. 11.

Исаева Л. Обыск : роль специалиста // Законность. / Исаева Л. – 2001. – №6. – С. 17-21.

Использование специальных знаний на первоначальном этапе расследования // Сб. научных трудов. – Волгоград, 1983.

Ищенко П.П. Специалист в следственных действиях: Уголовно-процессуальные и криминалистические аспекты: Практическое пособие. / Ищенко П.П. – М.,1990.

Іщенко А.В. Криміналістичне забезпечення розшуку безвісно відсутніх осіб: [посібник] / А.В. Іщенко, А.С. Шевченко. – К.: РВВ МВС України, 2005. – 146 с.

Касаткин Б.С. Осмотр места происшествия и проведение судебно-медицинской экспертизы при расследовании происшествий, связанных с обнаружением трупа в воде различных водоемов // Упр. внутр. дел Пермского облисполкома. / Касаткин Б.С. – Пермь, 1970. – 68 с.

Кириченко А.А. Основы судебной микрообъектологии. / Кириченко А.А. – Х., 1998.

Кириченко А.А. Собираание микрообъектов при расследовании преступных посягательств на личность. Кириченко А.А., Биленчук П.Д., Науменко И.Д. /– Днепропетровск, 1993.

Клименко Н.І. Використання мікрооб'єктів при розслідуванні злочинів: методичний посібник / Н.І. Клименко, Г.В. Лінючев /За заг. Ред. І.П. Красюка. – К., ДНДЕКЦ МВС України, 2008. – 74 с.

Коберник С.Д. Совершенствование тактики следственного осмотра с участием группы специалистов // Криминалистика и судебная экспертиза. /– Коберник С.Д., Сегай М.Я., Стринжа В.К., Цимбал П.В. К., 1986. – Вып. 32.

Козинер Э.П. Обобщение экспертной практики по криминалистическому исследованию почв. / Козинер Э.П., Митричев В.С. – М., 1973.

Колмаков В.П. Идентификационные действия следователя. / Колмаков В.П. – М., 1977.

Комплексное криминалистическое исследование почв. – М., 1978.

Корзаченко Ф.П. Методические рекомендации по расследованию дорожно-транспортных происшествий. / Корзаченко Ф.П., Мысливый В.А., Надгорный Г.М., Петрушин П.А. – К., 1985.

Корухов Ю.Г. Трасологическая диагностика. / Корухов Ю.Г. – М., 1983.

Кофанов А.В. Визначення дистанції пострілу з гладкоствольної вогнепальної зброї: методичні рекомендації / Кофанов А.В., Назаров В.В. – К.: 2009.

Кофанов А.В. Запахові сліди та їх властивості: метод. рек. / А.В. Кофанов., О.Л. Кобилянський, П.Д. Біленчук. – К.: «КИЙ», 2010.— 52 с.

Кофанов А.В. Застосування одорології в розкритті злочинів: метод. рек. / Кофанов А.В., Кобилянський О.Л., Біленчук П.Д. — К.: «КИЙ», 2010.—40 с.

Кофанов А.В. Трасологічні дослідження: курс лекцій / А.В. Кофанов, О.Г. Волошин, О.В. Літвінова. – К.: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. – 250 с.

Кофанов А.В. Теоретичні основи судової експертизи: курс лекцій / А.В. Кофанов, О.Г. Волошин, О.В. Літвінова. – К.: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. – 278 с.

Кофанов А.В. Технічні засоби криміналістичних досліджень: курс лекцій / уклад.: А.В. Кофанов, В.В. Назаров. – К.: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2010. – 250 с.

Кофанов А.В. Визначення відстані пострілу при стрільбі з газових пістолетів і револьверів / Судово-балістичні дослідження та суміжні галузі знань: тези наукових доповідей та повідомлень Першого міжнародного науково-практичного семінару. / Кофанов А.В. Назаров В.В.– К.: Навчально-науковий інститут підготовки слідчих і криміналістів Київського національного університету внутрішніх справ, 2009. – С. 58-64.

Кофанов А.В. Теорія та практика проведення судово-балістичних досліджень : Монографія / А.В. Кофанов, Т.В. Михальчук. – К. : УкрДГРІ, 2015. – 274 с.

Кофанов А.В. Судова балістика та суміжні галузі знань : Словник / В.В. Арешонков, А.В. Кофанов, Г.А. Кушнір, В.М. Атаманчук, Ю.П. Приходько. – К. : НАВС, 2015. – 184 с.

Кофанов А.В. Огляд пасажирських повітряних суден та авіаційних об'єктів на наявність вибухових пристроїв, вибухових речовин і вибухових компонентів : Методичні рекомендації / В.І. Василичук, А.В. Кофанов, П.Є. Антонюк, Р.В. Петренко та ін. – К. : НАВС, 2015. – 88 с.

Криминалистика. Т. 2. Приложение: Учебник для юрид. высш. учебн. заведений МВД СССР / Под ред. проф. Р.С. Белкина и доц. Г.Г. Зуйкова. – М., 1970.

Криміналістика: Підручник для слухачів, ад'юнктів, викладачів вузів системи МВС України / За ред. акад. П.Д. Біленчука. – К. : АТИКА 1998. – 416 с.

Криміналістика. Криміналістична тактика і методика розслідування злочинів: Підручник для студентів юрид. вузів / За ред. проф. В.Ю. Шепітька. – Харків, 1998.

Криміналістика : Мультимедійний підручник // В.І. Перкін, П.Д. Біленчук, В.К. Весельський та ін. – К., 2008.

Криміналістика : Навч. посіб. // Авт. кол. : Р.І. Благута, Р.І. Сибірина, В.М. Бараняк та ін.; за заг. ред. Є.В. Пряхіна. – Л., 2010. – 539 с.

Криміналістика : Підручник // В.Ю. Шепітько, ред. В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін. / МОНУкраїни. Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Харків : Право, 2010. – 462 с.

Криміналістика: питання і відповіді : навч. посіб. для студ. ВНЗ // А.В. Кофанов, О.Л. Кобилянський, Я.В. Кузьмічов, Ж.В. Удовенко, С.В. Хільченко ; МОН України, НАВС. – К. : Центр убов. літ., 2011. – 276 с.

Криміналістика. Академічний курс : Підручник // Мін-во освіти і науки України. Акад. адвокатури України; Т.В. Варфоломєєва, В.Г. Гончаренко, В.І. Бояров, С.В. Гончаренко, В.О. Попелюшко. – К.: ЮрІнком Інтер, 2011. – 495 с.

Криміналістика : навч. посіб. / Р.І. Благута, Р.І. Сибірна, В.М. Бараняк та ін. // МОН України ; за ред. Є.В. Пряхіна. – К. : Атіка, 2012. – 495 с.

Криміналістика : Підручник / В.В. Пясковский, Ю.М. Черноус, О.О. Алексеев та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 544 с.

Криминалистическое обеспечение деятельности криминальной милиции и органов предварительного расследования / Под ред. Т.В. Аверьяновой, Р.С. Белкина. – М., Юрид лит., 1997.

Криміналістична техніка. Книга друга (частина друга): Навч. посібник / Кол. авторів; За ред. А.В. Кофанова. – К.: КИЙ, 2011. – 352 с.

Криміналістичні засоби та методи розкриття та розслідування кримінальних правопорушень : підручник / О. М. Цільмак, О. Є. Користін, О. С. Шаптала, Д. В. Талалай. – О., 2016. – 301 с.

Крылов И.Ф. Следы на месте преступления. – Л., 1961.

Кузьмічов В.С., Прокопенко Г.І. Криміналістика : Навч. посібник / Крылов И.Ф. / МО України. НАВСУ ; За заг. ред. В.Г. Гончаренка, Є.М. Моїсеєва. /– К.: ЮрІнком Інтер, 2001. – 368 с.

Леви А.А. Звукозапись и видеозапись в уголовном судопроизводстве. Леви А.А., Горинов Ю.А. /– М., 1983.

Ломако З.М. Методологические основы измерений и их использование в криминалистике. / Ломако З.М. – К., 1976.

Лузгин И.М. Моделирование при расследовании преступлений. / Лузгин И.М. – М., 1981

Лысов Н.Н. Фиксация доказательственной информации при выявлении и раскрытии преступлений. / Лысов Н.Н. – М., 1995.

Малиновкин С.М. Осмотр места происшествия по делам о кражах из аптек: Памятка. – М., 1978.

Миронов А.И. Идентификационные признаки зубов. / Миронов А.И. – М., 1974.

Миронов А.И. Осмотр места происшествия по делам об убийствах. / Миронов А.И. — М., 1958.

Миронов А.И. Трассологическое исследование следов рельефа кожи человека. / Миронов А.И. — М., 1968.

Мысливый В.А. Расследование дорожно-транспортных происшествий. / Мысливый В.А., Надгорный Г.М., Петрушин П.А. Ткаченко М.И — К., 1989.

Назначение и производство криминалистических экспертиз. — М., 1976.

Найдис И.О. Использование следов орудий взлома и инструментов для расследования преступлений. / Найдис И.О. — Харьков, 1980.

Одерій О. В. Тактика слідчого огляду комп'ютерних систем та їх елементів : наук.-практ. посіб. / В. О. Одерій, С. О. Корона, С. В. Самойлов. — Донецьк, 2010. — 87 с.

Осмотр места происшествия и первоначальный наружный осмотр трупа : Учеб.-метод. пособие для студентов // МЗ РСФСР. Горьковский мед. ин-т. Кафедра судеб. медицины. — Горький, 1975. — 36 с.

Осмотр места происшествия : Справочное пособие // МВД Украины. Экспертно-криминалистическое Управление; Под ред. Ю.Ф.Кравченко. — К.: Ортис, 1993. — 87 с.

Осмотр места происшествия при расследовании отдельных видов преступлений : Учеб. пособие // Под ред. Н.И. Клименко. — К.: НВТ «Правник», 2001. — 171 с.

Осмотр места происшествия // Биленчук П.Д., Сервецкий И.В., Остапенко А.И. — К., 1993. — 51 с.

Общие положения криминалистической экспертизы наркотических, сильнодействующих веществ. — М., 1978.

Одиночкина Т.Ф. Криминалистическое исследование микрообъектов. / Одиночкина Т.Ф. — М., 1988.

Одиночкина Т.Ф., Худяков В.З. Поиск и изъятие микрообъектов на месте происшествия по делам о кражах: Методич. письмо. / Одиночкина Т.Ф. — М., 1980. — № 38.

Онисько О.І. Локалізація мікрооб'єктів та їх значення для встановлення особи злочинця // Вісник КНУ. Юридичні науки. / Онисько О.І. — К., 1999. — Вип. 36.

Пиріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія / І. В. Пиріг. — Дніпропетровськ : «Ліра ЛТД», 2015. — 430 с.

Питрюк А.П. Микрообъекты почвенного и растительного происхождения — источник оперативно-розыскной и доказательственной информации // Экспертная практика. / Питрюк А.П. — М., 1983. — Вып. 20.

Полунин А.А. Рекомендации по изъятию следов с помощью гипса // Экспертная практика. 1978. / Полунин А.А. — Вып. 12.

Порубов Н.И. Эффективность осмотра места происшествия и его роль в раскрытии и расследовании преступлений: Учебное пособие. / Порубов Н.И., Солонец С.А. — Минск, 1989.

Предварительные криминалистические исследования материальных следов на месте происшествия. – М., 1987.

Применение звукозаписи и видеозаписи в следственных действиях. – К., 1987.

Работа с микрообъектами на месте происшествия. – М., 1987.

Разумов Е.А. Осмотр места происшествия. / Разумов Е.А., Молибога Н.П. – К., 1994.

Разумов Э.А. Практическое руководство по криминалистике : учеб.-практ. пособ. / Э.А. Разумов ; под ред. И.П. Красюка. – К. : ООО «Элит Принт», 2011. – 465 с.

Разумов Э.А. Практическое руководство по осмотру места происшествия : учеб.-практ. пособ. / Э.А. Разумов ; под ред. И.П. Красюка. – К., 2015. – 750 с.

Русаков М.Н. Криминалистическое исследование оружия и следов его применения. / Русаков М.Н. – Омск, 1981.

Салтевський М.В. Криміналістика (у сучасному викладі) : Підручник // МВС України. НАВСУ. МОН України. / Салтевський М.В.– К. : Кондор, 2008. – 586 с.

Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні [навч. наоч. посіб. у схемах і таблицях] / О. А. Осауленко, А. В. Самодін, Г. М. Степанова та ін. – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 140 с.

Стахівський С.М. Слідчі дії як основні засоби збирання доказів : Наук.-практ. посіб. // КНУВС. / Стахівський С.М. – К.: Атіка, 2009. – 64 с.

Степанов Б.В. Криминалистическое исследование следов на металлических хранилищах, взломанных аппаратами термической резки. / Степанов Б.В., Капитонов В.Е., Иванов Н.В. – М., 1989.

Судебно-экспертное исследование некоторых объектов биологического происхождения. – М., 1980.

Сулимов К.Т. Использование запаховой информации с мест происшествий в раскрытии и расследовании преступлений: Методические рекомендации. / Сулимов К.Т., Старовойтов А.И. – М., 1989.

Сырков С.М. Изучение следов орудий взлома на месте кражи: Методич. письмо. / Сырков С.М., Меженцев Г.Н. – М., 1980. – № 41.

Сырков С.М. Предварительное исследование следов орудий взлома на месте кражи: Учеб. пособие. Сырков С.М., Меженцев Г.Н. /– М., 1985.

Сырков С.М. Фотографирование на месте происшествия. – Ч.1,2. / Сырков С.М., Моисеев А.В. – М., 1980.

Сырков С.М. Проведение предварительных исследований материальных следов на месте происшествия: Учебное пособие. / Сырков С.М., Фефилаьев А.В.– М., 1986.

Теория и практика собирания доказательственной информации техническими средствами на предварительном следствии. – К., 1980.

Тертышник В.М. Обыск. / Тертышник В.М. – Харьков, 1997

Тетерев С.И. Поиск микрообъектов на местах происшествий, связанных со взрывами // Экспертная практика. Тетерев С.И. /– М., 1983. – Вып. 20.

Участь спеціаліста в огляді місця події: довідник. – Київ: НАВС, 2017 – 160 с.

Фокина А.А. Количественные методы исследования признаков папиллярных узоров в целях локализации участков ладонной поверхности. – М., 1980.

Хазиев Ш.Н. Технично-криміналістическіе методи установления признаков неизвестного преступника по его следам. / Хазиев Ш.Н. – М., 1986.

Хільченко С.В. Криміналістичні та судово-медичні методи дослідження вогнепальних поранень / Хільченко С.В. // Судово-балістичні дослідження та суміжні галузі знань: тези наукових доповідей та повідомлень Першого міжнародного науково-практичного семінару. – К.: Навчально-науковий інститут підготовки слідчих і криміналістів Київського національного університету внутрішніх справ, 2009.– С. 123-126.

Хлынцов М.Н. Криминалистическая информация и моделирование при расследовании преступлений. / Хлынцов М.Н. – Саратов, 1982.

Хрусталёв В.Н. Участие специалиста-криминалиста в следственных действиях. / Хрусталёв В.Н., Трубицин Р.Ю.– СПб: Питер, 2003. – 208 с.

Шиканов В.И. Криминалистическое значение следов крови. / Шиканов В.И. – Иркутск, 1974.

Юрин Л.Н. Осмотр места происшествия по фактам, связанным с применением огнестрельного оружия. / Юрин Л.Н. – Ташкент, 1983.

Ярослав Ю.Ю. Выявление потожировых следов папиллярных узоров на тканях // Криминалистика и судебная экспертиза. / Ярослав Ю.Ю. – К., 1985. – Вып. 31.

Додаткова:

Бахин В.П. Библиографический указатель диссертаций по криминалистике. / Бахин В.П., Викторова Е.Н., Ищенко А.В. – М., 1989.

Библиографический указатель научных работ сотрудников Киевского научно-исследовательского института судебных экспертиз (1923 – май 1973). – К.: КНИИСЭ, 1973.

Библиографический указатель научных работ сотрудников Киевского научно-исследовательского института судебных экспертиз (1973-1982). – К., 1982.

Библиографический указатель научных работ сотрудников Киевского научно-исследовательского института судебных экспертиз и Одесской научно-исследовательской лаборатории судебных экспертиз (1983-1992). – К., 1993.

Бокариус В.Н. Судебная медицина, судебная психиатрия, криминалистика, судебная химия. Библиография за 1951 год. / Бокариус В.Н.– Л., 1952.

Ищенко А.В. Криминалистическое обеспечение борьбы с преступностью (Диссертации криминалистов, защищенные в специализированных ученых советах Украины). / Ищенко А.В., Ищенко Н.Д., – К., 1997.

Ищенко А.В. Криминалистическое обеспечение методики расследования отдельных видов преступлений: Учебно-справочное пособие. / Ищенко А.В., Матвиенко В.В. –Одесса, 1999.

Експертно-криміналістичне забезпечення розкриття та розслідування злочинів: практика, досвід, проблеми / [за заг. ред. І.П. Красюка]. – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2009. – Вип. 14. – 61 с.

Експертно-криміналістичне забезпечення розкриття та розслідування злочинів: практика, досвід, проблеми / [за заг. ред. І.П. Красюка]. – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2009. – Вип. 15-16. – 100 с.

Експертно-криміналістичне забезпечення розкриття та розслідування злочинів: практика, досвід, проблеми / [за заг. ред. І.П. Красюка]. – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2008. – Вип. 13. – 35 с.

Єрмолаєва А.О. Особливості збирання, зберігання та направлення біологічних слідів людини на молекулярно-біологічну експертизу: методичні рекомендації /Єрмолаєва А.О., Лагус В.І. – К., ДНДЕКЦ МВС України, 2006. – 23 с.

Засоби виявлення знарядь та предметів злочину: [навчально-практичний посібник] / М.В. обець, А.В. Іщенко, А.В. Кофанов – «Три К», 2011. – 144 с.

Комаринська Ю. Б. Розслідування навмисних вбивств, замаскованих під нещасний випадок або самогубство на залізничному транспорті : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Ю. Б. Комаринська, О. І. Галаган. – К. : ЦУЛ, 2013. – 123 с.

Котляренко Л.Т. Особливості правового регулювання відібрання біологічних зразків для експертного дослідження / Л.Т. Котляренко // Актуальні питання техніко-криміналістичного забезпечення кримінальних проваджень: збірник матер. круглого столу (21 листопада 2013 року). – Київ, 2013. – С. 171-173.

Краткий библиографический справочник «Советские криминалист». – Нижний Новгород, 1991.

Криминалистика: Краткая энциклопедия / Авт. сост. Р.С. Белкин. – М., 1993.

Криминалистическая техника. Справочная книга юриста / Отв. ред. Б.И. Шевченко. – М., 1959.

Криминалистическая энциклопедия / Авт. сост. Р.С. Белкин. – М., 1997.

Методика розслідування квартирних крадіжок : навч.-метод. посіб. / В. С. Бондар, С. В. Головкін, О. А. Єршов, О. В. Кузнецова, Р. І. Мельник. – Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2011. – 399 с.

Методика розслідування окремих видів злочинів, підслідних органам внутрішніх справ : навч. посіб. / О. В. Батюк, Р. І. Благута, О. М. Гумін та ін. ; за заг. ред. Є. В. Пряхіна. – Львів, 2011. – 323 с.

Осмотр места происшествия: Справочник следователя / Под ред. А.А. Леви. – 2-е изд. – М., 1982.

Осмотр места происшествия: Справочное пособие / Под ред. Ю.Ф. Кравченко. – К., 1993.

Основи судової експертизи: навчальний посібник для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта / авт.-уклад.: Л.М. Головченко, А.І. Лозовий, Е.Б. Сімакова-Єфремян та ін. – Х.: Право, 2016. – 928 с.

Особливості участі спеціаліста в огляд місця події пов'язаного з вбивством: Методичні рекомендації. / О.Г. Волошин, О.Л. Кобилянський, Т.В. Михальчук–Київ: УкрДГРІ, 2014. – 40 с.

Остапчук М. С. Методика розслідування розбоїв, учинених неповнолітніми : монографія / М. С. Остапчук. – Львів, 2015. – 250 с.

Справочная книга криминалиста / Под ред. Н.А. Селиванова. – М., 2000.

Справочник криминалиста. Ч. 1. / Под общ. ред. А.И. Миронова. – М., 1966.

Справочник следователя. – Вып. 2. – М., 1990.

Судово-експерта діяльність. Довідник для експертів. – Експерта служба МВС України. – К.: 2001.

Чеховских О.С. Криминалистика и судебная экспертиза: Библиографический указатель за 1978-1982 годы. / Чеховских О.С., Мозолевская В.Н. – Кишинев, 1984.

Інформаційні ресурси:

Сайт Верховної Ради України (<http://www.rada.gov.ua>).

Верховний Суд України (<http://www.scourt.gov.ua>).

Вищий господарський суд України (<http://www.arbitr.gov.ua>).

Міністерство внутрішніх справ України (<http://www.mvs.gov.ua>).

Міністерство оборони України (<http://www.mil.gov.ua>).

Міністерство освіти і науки України (<http://www.mon.gov.ua>).

Вища рада юстиції України (<http://www.vru.gov.ua>).

Бібліотека Верховної Ради України (<http://www.lib.rada.gov.ua>).

Державна науково-технічна бібліотека України (<http://www.gntb.gov.ua>).

Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» (<http://www.library.ukma.kiev.ua>).

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>).

Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр України (<http://www.dndekc.mvs.gov.ua>).

Київський науково-дослідний інститут судових експертиз (<http://www.kniise.com.ua>).